

بسم الله الرحمن الرحيم

سكروٲي په اير وكنبي

(شعري ٲولگه)

محمد خليل مهجور مسيد

Ketabton.com

تړون

د هغو بي دركه پښتنو په نوم چې تر مودو
مودو په خپل وطن کښي بي درکه دي- او
خويندي، ميندي يي د راتلو لارو ته گوري-

په تابه بوتې زرغونه وي
زه خواړه هيله د راتلو درته لرمه

ټول حقونه دليکوال سره خوندي دي

د کتاب نوم : سکروتي په اير وکښي

ليکوال : محمد خليل مهجور مسيد

اول چاپ : ۲۰۲۱م

کمپوزنگ : رياض ساحل (03412311323)

ټاټل : حمد الله (خواجه خيله بازار، سوات)

شمېر : ۱۰۰۰

بيعه : ۲۵۰ روپۍ

د مېلاوېدو درک:

- يونيورسټي بک ايجنسي پېښور
- اباسين کتاب پلورنځايي (قصبه کالوني، کراچۍ)
- صاحبزاده سټيشنرز اينډ بک سيلرز ډېره اسماعيل خان
- عبدالله بک ايجنسي بولان مارکيټ ټانک-خېبر پښتونخوا

سرليک

بسم الله الرحمن الرحيم

وايي د مشرانو خبرې د کاني کرښې وي - متل دای - "د لمر په وړانگو کښې ډېوې بلؤل کار د حماقت دای" بېشکه ساده توب خو خود دای چې پر آسمان ځلانده لمر وي ، او يو څوک په ورغوي ډېوه گۍ گرځوي خلکو ته د لمر وړانگې ښايي -- بالکل همدغسې د ادب د يو ادنا وگرکي تاثرات د يو لوړ ادبي شخصيت په باب بې معنا او بې ارزښته وي -

د يو چا په ژوند ، شخصيت ، علوميت او چوپړ ليکنې هسې هم مشکل کار دای او بيا چې يوزده کوونکي د ښوونکي په حقله يا مريد د خپل پير په باب قلم پورته کوي په تور ژمي تخرگونه خولې کوي او بيا چې د هار تاوده سبا ، بېگاوې او په هسې تاودشت کښې په ايرو کښې د سکروټو چنؤل وي - خولې څه چې لکه د اهنگر په ټټۍ کښې د اوسپنې ويلول دي -

موږ د غرونو خلک يو غرونو کښې گرځېدل راگرځېدل سره بلد يو - کله کله به چې په چگو غرو ختلو بيا مو اول د لارې تعين کولو چې له کوم لوري به خېژو -

د عليقدر محترم زما پير او غايبانه استاد محمد خليل مهجور صېب شخصيت هم هغه لوړ غردای چې سړای وار خطا کوي چې د شتمن شخصيت يې په کوم اړخ اول خبره پېل کړم -

د عاليقدر محمد خليل مهجور صېب پيژندگلوي زموږ و خلکو (وزیرستانیانو) ته څه خاص اړتيا نه لري ځکه چې دې هغه د نوم او ښکناۍ سره زموږ واړه زاړه بلد دي - البته د وزیرستان نه بهر پښتنو ته د ور پېژندلو په خاطر دې عليقدر له تعارف پېل کؤم -

د عليقدر خپل نوم محمد خليل دای په کلي - گاوند کښې د استاد خليل يا ډاکټر خليل په نوم پېژانده شي - او د ادب په نړۍ کښې يې ځان ته د مهجور تخلص خوښ کړای دای - مهجور صېب په قام مسيد / ماسيد دای - په ماسيد کښې منزای دای او بيا په منزې کښې د برومي خېل قبيله سره تعلق لري - د وزيرستان په منځنۍ منطقه ډيلي / شنکۍ کښې يې د مارچ په 15مه نېټه کال 1951 کښې د نوموړي ارواښاد محمد يعقوب خان په ديني کورنۍ کښې سترگې وغړولې - د عاليقدر مهجور صېب نيکه چې وزيرستان کښې د "ابا" په نوم پېژنده شو يو لوی ولي الله تېر شوای دای - همدغه لامل دای چې په گړده منطقه کښې د عليقدر کورنۍ ته خلک د قدر په نظر گوري -

استاد مهجور صېب لومړنۍ زده کړې په خپل کلي کښې تر سره کړې بيا تر اتم ټولگي پورې دې کړمه مېل اسکول (منځنۍ ښوونځۍ) کښې پاتې شو او د هايي سکول (عالي ښوونځۍ) کانينگرم نه يې په کال (1965-66) کښې د لسم ټولگي سند تر لاسه کړو -

د اړنگ يې د ټانک کالج (پوهنځۍ) کښې د دولسم ټولگي پورې زده کړې وکړې او بيا کال 1969 کښې يې په وائې کښې د ډسپنسر د تربیې سند واخيست -

د ډسپنسر د تربیې نه پس هغه په کال 1970 کښې جمرود خېبر ايجنسۍ کښې په دارالمعلمين / ايليمينټري کالج کښې داخله واخيسته او په تکميل يې په کال 1971 کښې د نوبار تحصيل اضافېل کښې په حېث د يو معلم / ښوونکي کار پېل کړ -

بيا د ښوونکي په حېث وزيرستان ته راغی او د خپل کلي سره دوه درې کلوميتره نژدې هايي سکول شنکۍ کښې يې د درس او تدريس کار پېل کړو - هغه د تدريس په علومو کښې د سي ټي او بي اېل سندونه هم

اخيستي دي - مهجور صېب تر ريتايرمنت پورې د درس او تدريس مبارکې دندې سره وابسته پاتې شو او بيا په کال 1998 م کښې د کورني مشکلاتو لامله د حکومتي خدماتو نه رخصت/لاس واخيست.

عليقدر مهجور صېب د درس او تدريس نه علاوه په نورو وختونو کښې د طبابت کار هم کاوه - هغه يو تکړه منلې حکيم او طبي ماهر هم دای د کلي په خوا کښې د "ډيلي بازارگوټي" کښې يې تر هغه وخته دغه انساني خدمت کاوه چې نابيره په گړد وزيرستان يوه توره سيلۍ راغله او وزيرستان ډنگ شو - مهجور صېب هم لکه د نورو کليوالو په نۀ زړه له کلي کډه وکړه او اول ټانک - ډبره اسماعيل خان کښې دبره شو چې د وطن د رغېدلو جوړېدلو اميد يې پاتې نۀ شو د سمندر و غاړه کراچۍ ته يې کډه وکړه او نن سبا د کراچۍ په سترېنار کې د ژوند پاتې سبا بېگاړوي - او باوجود د ناروغۍ او زړېوډۍ د خلکو په کلک اصرار او غوښتنه دارو درمل مريضانو ته ورکوي - خدای متعال دې صحت ورکړي چې له فېضه يې تر ډبره برخمن و او سو - آمين

مهجور صېب لا د اتم ټولگي زده کوونکې ؤ چې شاعري يې پېل کړې - عليقدر اولنی نظم د ۱۴ اگست په ورځ کال 1964 کښې د (د آزادۍ په ورځ) سرخط لاندې ملېل سکول کړمه کښې پېش کړو - دې هغه ډبره شاعري ضايعه شوې ده - عليقدر وايي په زړه او اشعار يې د نژدې تېر وختونو ستر زيانمن جنگ او جدل لامله ضايعه شول - او يوه حصه يې بچ پاتې شوه - چې هغه يې هم ډبره په منت زارۍ او خواري تر لاسه کړه - دا هغه ټوټې ټوټې را ټوله کړې شوې شاعري ده چې د پخوانو وختونو رنگ پرې غالب دای - البته خۀ مواد داسې هم شته دای پکښې چې د حالات حاضره درک پکښې موندل کېدای شي -

په دغه شعري ټولگه "سکروتي په ايرو" کښې د هغو زمانو ليک هم شته دای چې عليقدر د شپږم - اتم ټولگي زده کوونکای ؤ- د هر زمان يو ځانگړای خپل انداز وي چې د گړد ژوندون احاطه کوي- د يوې ټولنې ادبي رنگ هم هرومرو دې هغې طرز يا انداز تر تاثير لاندې رادرومي- استاد مهجور صېب د خپل دور يو تکړه او ځيرک شاعر دای- د عليقدر شعري ټولگه دې خپل دور عکاسي کوي او په ډېر ښکلي انداز کښې يې د خپل دور ترجماني کړې ده -

لکه څنگه د وخت په تېرېدو بدلون يو قدرتي عمل دای همدغسې د ادب انداز هم د زمانې د غوښتنو سره بدلېږي را بدلېږي- د عليقدر شاعري کښې ډېره سادگي ده د ټکو انتخاب يې خوندور دای عام فهم ليک يې کړای- مشکل پسندې نه خوښوي- د قام، اولس په ژبه کښې شعري ليکلاي- ده تر خپله وسه کوشش کړای چې په شعر کښې د ابهام نه ځان و ژغوري گونگای شعر نه وليکي- مهجور صېب د قام اصلاح غواړي ظاهره خبره ده قامونو کښې عوام زيات وي د خواصو په پرتله- ځکه ده کوشش کړای چې بېخي ساده الفاظو کښې خپل پېغام تر اولس ورسې- ځکه چې د ده د شاعرۍ اصل موخه يا هدف د قام اصلاح ده- ځان ښوونه يا داسې شاعري نه ډډه کوي چې د قامو ښوونو لږه سينورا ايستلي، پور را وړي، گران او پردو ټکو باندې بار وي- باوجود د دې چې هغه يو معلم پاتې شوی او د پنځو ژبو معياري پښتو، اردو، عربي، فارسي او انگليسي ليک لوست کښې پوره مهارت لري -

د عليقدر مهجور صېب په ليک کښې د پخوانۍ املارنگ غالب دای- پخوا زمانو کښې به د شعر دننه جوړښت په حواله د قيود او حدود پابندي کېدلې خو دومره هم نه وه خومره چې ننني وختونو کښې لکه د "ينگي" پړای ترېنه جوړ شوی دای- دا وجه ده چې د عليقدر مهجور صېب

په شاعري او هم په املا کښې د کلاسيک دور اشار جوت ښکاري- عليقدر له اويو او بره عمر کښې راهي دای حکه و سپېڅلو پخوانو پخوانو ته نژدې پاتې شوای- لهدا په کتاب کښې به پخوانی رنگ غالب وي خو د دې دا مطلب هم نه دای چې مهجور صېب د نوي انداز سره بلد نه دای خدای متعال د دومره استعداد ورکړای چې د منشور او منظوم ليک په هر صنف کښې يې طبع ازمايي کړې حتا چې ازاد نظم او د هايکو غوندي نوي طرزونو کښې هم ساه بندي نه محسوسوي- خو متاسفانه چې په وطن راغلي د بدبختۍ سيلۍ د عليقدر رنگا رنگ گلدستي نه وای ماتې کړې-

دلته که زه د يوې نه هېرېدونکې خاطرې/ ياد ذکر نه وکړم- لوی خيانت به وي زما د خپلو احساساتو سره او هم د عليقدر د عمرونو ليکنو سره چې خاورو کښې خاورې شوې دي- هغه داسې چې، مجهور صېب ټينگار راباندې وکړ- چې وزيرستان ته لاړ شې زما د کور زيارت هم وکړه که زما کوم ليک درته په لاس دراغې هغه در سره خوندي کړه او ما ته يې را وليږه- خدای توفيق راکړ وراغلم د کور دروازه کښې کولپ و- خلاص مو کړ انگن کښې ودرېدم داسې راته محسوس شوه کومه هديره کښې ولاړ يم د کور ديوالونه غمخېلي وو- تا به گمان کاوه د کور هر کونجای ماتم کوي- د عليقدر د ناستې خای/ کوټه زنځير مو خلاص کړ- لکه د خوبونو په دنيا کښې سړای گډ شي- لکه څوک دې چې درياب ته ور ديکه کړي او د اوبو په خرڅني کښې راگېر شي- په کتونو بستري پراتې وې خو لکه د خاورو مخونه/ غلافونه ور واغوندي- د عليقدر لماری له کتابونو ډکې وې خو د واينو/ اينوزور و- زياتره کتابونه واينو خاورې کړې وو چې و کوم کتاب ته به دې گوتې ورورې د خو دوړو سره به پر زمکه راتوی شو- ځينې کتابونو باندې د کوټې چت نه د باران څاڅکي را څخېدلي او په لمارو کښې داسې وييلې شوو وو چې تا به گمان کاوه د لماری خپله حصه ده-

دلته د جنگ هغه برکات او ثمرات را معلوم شول چې مونږ ته په برخه کښې ورسيدل -

د عليقدر فقط يو نظم چې د ۱۹۷۰ء عشره کښې د حيات اباد/ پېښور په يوه روغتون کښې ليکلای و چې عليقدر د ناروغۍ پر بستر پروت و نور د دومره لويې خزانې څخه زه خالي لاسونه را ووتم کومه چې عليقدر مهجور صېب له کال ۱۹۶۵ راهيسې خوندي ساتله او وخت په وخت يې په خپلو زرينو خيالونو احساساتو پراخوالی ورکاوه- نن پکښې پرته له خړو خاورو او دورو بل څه په لاس نه راغلل- دا هغه لويه سانحه ده چې د يو ليکوال فکرونه او احساسات پکښې وژل شوي دي- جنگونه که يو لورای انسانان وژني- ورانۍ جوړوي بل لورای که انسانان ژوندي هم پاتې شي د هغوي فکرونه ورله و وژني-د عليقدر مهجور صېب د دغې لويې ادبي اثاې په ضياع که موږ د هغه د ليک هر هر ټکای و ژاړو- ازاله يې ممکنه نه ده- نور دې جنگونه نه وي- جنگونه د بربادۍ نوم دی- جنگونه د تباهۍ نوم دی-

د عليقدر مهجور صېب کوم چاپ اثار نشته البته غېر مطبوعه موادو کښې د "جامدين کاکا ليکونه" د وزيرستان د آزادۍ په زيار او قربانيو يو ناول "زما بې وسي او زما آزادي" او يوه واره غونډې افسانه "تللي تللي خلک" شامل دي -

د عليقدر شعر او شاعري ډېر اړخيزه ده- د جلا جلا رنگونو يوه شنه سره زرغونه ده- د دينيت ، قاميت ، وطنپالۍ، د بې وزلو انسانانو په بدحالی- د زگيروي- د استبداد په خلاف د سرغړونې او په اوږو کښې د مالگې په مقدار چې د شعر خوند پر خپل ځای وساتي، د رومانيت يوه اعلا مرقع ده-

که دلته د مهجور صېب د هر اړخيزې شاعرۍ نه د حوالو او اشارو په صورت کښې په مثل د "مشت نمونه خروار" را وانځلو، لوستونکي خوند نه شي ترېنه اخيستلای.

عليقدر په نظم - غزل دواړو کښې برلاسي لري او په دواړو صنفونو کښې د مقصديت او پيامبرۍ صفت څرگند او واضح ساتي - د بېخايه هرزه گوښي - مبالغې او صنايع و بدايع نه د قلم نوکه ژغوري او شعر کښې د خوند سره د پند موخه هم نه هېروي - عليقدر وايي لا د اتم ټولگي زده کوونکی وم چې د تخيل وړ و وړو مېړو نارامه کړم - ظاهره ده چې څوک دومره وړو کوالي کښې د شعر ښاپېری ته په نظر کښېوځي تر زړېوځۍ به څومره تجربات ځان سره خوندي کړي ځکه د يو هسې شاعر په شاعري کښې پاخوالی هم و کوم صناعي توريو کښې ژباړلو ته اړتيا نه لري -

ځواني د هر چا ميراث دای څوک هم ترېنه بې برخې کيدلای نه شي - او د ځوانۍ عمر هغه ښايسته عمر دای چې تر اخره يې هم سړای ارمان کوي -

د مهجور صېب کتاب کښې اولنۍ برخه کښې غزلونو ته دويمه کښې تودو نظمونو او د پای برخه کښې يې قطعات او هايکو ته ځای ورکړای -

ځکه دلته د مهجور صېب د ځوانۍ د غزلونو څخه نمونې را اخلو -

عليقدر غزل هم داسې ليکلي چې په هر بېت يې ځانته مقاله ليکله شي - دې هغه په غزل کښې هم د قاميت - وطنپالۍ رنگ غالب دای - زياتره غزل يې د رومانوي رنگونو نه پاک دي ټکي يې اسان مگر په معنا ترينگلې کارولي دي - گويا غزل يې هم انقلابي دي - يوه غزل کښې د خپلو احساساتو ذکر داسې کوي:

خه خو مې خيال د پاتې شويو ارمانونو ساته
 ډېر پوره شوي دي مرگيه بس يو خو پاتې دي
 په گل وطن راغلي د کړکېچن وختونو او يادونو په باب وايي:
 يو ښکله باب شي د تاريخ ترې جوړېدلای اشنا
 دومره قيصې د رنگو پنگو هديرو پاتې دي
 د خانانو زامنو ته مخاطب شواي چې تاسو پښتونولي ته کومه تيره و وهله -
 وايي:

ماته په کومه خله پېغور د بې ننگۍ را کوي
 د خان زامنه تا کښې هم خه د پښتو پاتې دي
 بل ځای ورته وايي:
 ستاد کوټ او پتلون قدر د خان زويه دلته نشته
 چې جامه يې د پښتون وي که شيانه دي قدر من دي
 د پښتونخوا د غرونو لوټمارانو/ شوکمارانو خخه مو خبروي - وايي
 خزانې د پښتونخوا د غرونو يوسي
 د دې دنگو دنگو غرونو غله هم شته دي
 کله کله د رومانيت نړای رنگ پرې غالب شواي چې بېخي په
 پرېدو کښې خوندي دای لکه وايي:
 روغ سړای يمه په خه نه يم دلبره
 خو په زړه د ننه ښه نه يم دلبره
 چې مه جور دې لتوي ته نه موندېږي
 چې مې غواړي بيا به زه نه يم دلبره
 د رقيب تنگ نظري يې په گوته کړې وايي:

رقيب ژاړي چې مهجور او جانان يو ځای
 ده په سترگو دي ليدلي سره گرځي
 بل ځای د محبوب بې نيازي او سر زوري ته اشاره کوي :
 ما چې زلفې يادې کړې سپين مخي راته وويل
 بيا گوره په سپينه ورځ د شپې خبره و نه کړې
 د وخت د مذهبي خلکو نه هم پوښتنه کوي ورته وايي :
 وژل چې د مېرې ملا صاحبه گناه بولې
 روا شو قتل وژل ستا په تقرير د هغو خلکو
 د وخت تېري زياتي ته مخاطب دای وايي :
 د گلونو لومړۍ گډ شو ځکه ژاړم
 خپل پردي چې دا په ما کوي دا څه دي ؟
 له غاصبانو پوښتنه کوي - او وايي :
 غريب بنیان کښې هم خولې دای ته خپل کوټ وگوره
 دا په گرمۍ کښې په غريب پورې خدا نه ده څه ؟
 ستاد پنځو ستورو هوټل کښې شته شراب او کباب
 وچه ډوډۍ مالنه تنبو کښې هم روا نه ده څه ؟
 د پښتنې خورکۍ په بې سترۍ او بې مهاره آزادۍ باندې ژړا کوي
 او داسې منت زاری کوي -
 خورې پښتنې بې ستره مه گرځه پېدا کړه
 کومه غېرتي جذبه چې وه ملاله ترور کښې
 بل ځای بيا و پښتنو پېغلو ته مخاطب شواي :
 څه خو گرم يو خپل څه د حالاتو په قصور کښې
 ورو شوه حيا ختمه د پښتون په لور او خور کښې

د وزيرستان تاريخي حماسي وختونو ته يې هم اشاره کړې او خپل
اتلان يې نازولي دي- وايي:

خوند و د غزا د تېرو تورو په پرکار کښي
پروت چې شهيدان وو سرې سيوري د پرېغل کښي
د وزيرستان په ورانولو يې کچې خفه دای او غالباً د هر غزل په يو
نيم بېت کښي يې ذکر کړای دای - وايي:

چې کوم کوډگر په گران وزيرستان وکړلې کوډې
کوم خای چې به گلونه ټوکېدل هلته مورچه ده
د وطن په تنکو گلالو پسې ژړا کوي او ظالم ته منت کوي چې دا
د تنکو گلونو لو پرېږدي- وايي:

زړه دې کانی دای ظالمه څه بې وخته دې تيار کړو
دا تنکۍ خواني يې گوره دا زلمی د مرگي نه دای
د پښتون په وېش يې زړه آرې دای- وېش کوونکي ته داسې وايي:
د پښتون په لر او بر کښي چې وېش پوخ شي
شابه زور ورکړه تورمخيه خپل دېوال ته
د پښتو ژبې په ناقدري د باباگانو ژړا خوبونو کښي ويني- وايي:
ما خوب ليدو چې څوک پښتو د دوزخ ژبه بولي
په دا خبره سمدستي روح د حمزه و ژړل
د پښتونخوا په بدحالی له واکدارانو پوښتني کوي او پېغور
ورکوي- وايي:

د کشمير ظلم دې لمحې لمحې په خلۀ دای جاري
په پښتونخوا چې کوي ظلم بې زبان يې که نه؟
او بل خای بيا د پښتونخوا و بدبختۍ ته اشاره کوي او وايي چې:

چا کړې د دين په نامه بڼه چا د دنيا په هيله
 چانه دې و ژغورو د گراني پښتونخوا گرېوانه
 د کلي وطن و لباسي غمخور خلکو ته داسې گويان دای چې:
 غم د خپلې دای د قام په نوم اخستی
 د وطن هريو واکدار ته فکر وکړه
 د وطن غم پلوري چې ونه ډک کړي
 ووت دې ورکړ او س دا پلار ته فکر وکړه
 د عليقدر په غزلو کښې پند او نصيحت هم شته د - هغه د شعر
 د لارې د وعظ کار هم تر سره کړای - وايي:
 احترام د هر سړي کوه مه جوړه
 خود هر سړي نه پلار مه جوړه
 بل ځای د راز خوندي نه ساتلو په باب وايي:
 د راز ورغومي به دې شي ټول د لېوانو خوراک
 د زړه له شپول دې د رازونو که رمې و ايستي
 بل ځای د دنيا بې ثباتي ته اشاره کوي او لاروي ته وايي -
 ړنگ څلي چې گوري نو بيا دومره فکر هم کوه
 دا هم د چا ښکلي وجودونه وو چې خاورې شول
 د وخت پاخه متلونه يې هم د شعر په جامه ښکلي کړي دي يو
 ځای کښې ليکي:
 چې ژناي مشر شي د کلي تباهي له بس دای
 ژني د کلي شول مشران اورو نه ولگېدل
 د نني دور خود غرضي او ځانځاني ته يې ډېر عجيبه توري
 موندلي دي ته به وايي په آب زر نويسته دي - وايي:

تقدس د هر تړون دو مړه خيړن شو
چاته "خپل" وئيلے نه شمه شر مېرم
د پشتون رواياتو او اقدارو بې قدرې په کلکه غندي - يو شعر کښې وايي:
پښتنې شملې مې داسې راته اووې
"مه مې ږده په داسې سر چې ټيټوي مې"
عليقدر مهجور صېب په خپلو غزلو او نظمونو کښې د خپل وطن
ذکر فکر د شعر لازمه برخه گڼي وايي:
چې وير د وران وزيرستان مې په غزل کښې نه وي
لکه چې ذکر د جانان مې په غزل نه وي
بل ځای بيا په لوستونکي ټينگار کوي چې زما ليک و نورو ته هم ورسوه -
وايي:

خپل يې ولولئ او بل ته يې هم ورسوئ
قيصه د قام چې د نقصان مې په غزل کښې نه وي
او بيا همدغه غزل کښې د گډد افغانيت په باب ليکي او ذکر يې پر
ځان فرض گڼي -

ردي ټوکړی ته يې ور واچوئ او مه يې لولئ
چې درد او غم د خپل افغان مې په غزل کښې نه وي
د نام نهاد خوندي چالباز غمخور گرېوان ته لاس اچوي د گډې
بدبختۍ سرغڼه يې نوموي او ورته وايي:

لاړل ستا بچي سېلونو د لندن ته
شاگردان دې په سرو وينو لامبل غواړي
د خپل کلي وطن نه د مهاجرت په باب بېخي زيات خفه دای او
ځان ته پېغورجنې وايي:

د خپل "بورې" ټوپک په خوا کښې مړه وای
 خو مونږ له توپو تنبېدلې نه وای
 زېږې جـــــامې او دا زړه لوپتـــــه
 خوريې خورزه خورمې ليدلې نه وای
 و خپل قام ته مشورې ورکوي چې له بدبختيو رابهر شي لاره ورته
 ښايي او ورته وايي:

يا خود وخت د سامري د غوا بچای مه پرېږده
 او يا گيله په خپلو څڼو هاروني مه کوه
 په وزيرستاني لهجه کښې يې طبع آزمایي کړې او ښه خوندور
 نظم غزل يې ليکلي دي:

د وزيرستاني لهجه دې يوه غزل مقطع کښې وايي:
 ميدون دې مينې کشې بې خوفه بې خطره گرځي
 مهجوره تل کوي بې تيرې ننگيولي مشقينه
 مهجور صېب په پښتو ميئن شاعر دای هغه د پښتو په باب کار
 کول غواړي او ملگري غواړي:

يو جماعت راته پکار دای د پښتو د تبليغ
 يو څو کسانو ارادې د سه روزې کړې دي
 بل ځای بيا وايي:

زياتوب د علم غواړي نورې ژبې زده کول هم
 ليکو، لولو او وايو په پښتو کارونه کيږي
 پښتون د ځان احتساب ته مراجعه کوي چې خپل گوگل کښې سر
 د ننه کړي- وايي:

پښتون دې خپل کتاب د عمل و لولي څه وايي
 فرقي فرقي پښتون دای عذابونه دي ورپرې
 د وزيرستان د راتلونکي په حواله خوشبين نه دای بلکې خدای
 مه کا څه بل رنگ پېشنگويي کوي:

په گران وزيرستان کښې لا پاسته نوي ازغي دي
 مهجوره خلک وايي سره گلونه دي ورپرې
 کله کله شاعر د ځان سره په ترمو ترمو ژاري ځکه چې د حالاتو
 نزاکت ويني د قام بربادۍ ويني د راتلونکي په باب يې علامې ځوروي دا
 ځکه چې شاعر سترگور وي-هغه ، هغه څه ويني چې ډېر کم يې بل څوک
 ويني-مهجور صېب داسې په زړه بار درانه ساعتونه داسې بيانوي-وايي:
 چې زړه له غمه شين شي نو له سترگو اوښکې څاڅي
 په شين آسمان چې ورپېڅ نه شي باران کله ورپرې
 او بل ځای د خپل ترلي کور دروازه ويني چې يوچا ماته کړه او په
 خدا خالي انگن ته گډ سو:

چې په يو گوزار د بوټ يې ورزما د کوټې مات کړو
 سپاهي و خندل چې ياره دروازه خو داسې نه وي
 د مهجور صېب غزلې د پند او خوند نه ډک دي مگر د نظم انداز
 يې ډېر جارحانه او زوراور دای-د هغه يو يو نظم د گډ کتاب مخای دای
 ځکه چې دومره په لوی پېغام ترينگلي دي-که د ليک د اوږدوالي نه نه
 وپرېدلای ما به له هر نظم نمونه درته وړاندې کړې وای خو پرېرم لوستونکي
 به ووايي چې بيا د کتاب و لوستلو ته کوم حاجت پاتې شو-
 په لنډه ټکو کښې د عنوان / سرخط لاندې د هر يو نظم په حواله يو
 دوه تمهيدي ټکي ليکم نور يې تاسو پخپله ولولئ -

نظم "تبره ورځ" کښې مهجور صېب د تېرې ورځې نه رور داد پوښتي او اخر کښې د پښتون او د غلام خلکو د راتلونکي لپاره ارادې او ولولي پوښتنه کوي -

د ارنگ د مهجور صېب يو بل نظم "پوښتنې" کښې هم د مزدور او مقهور خلکو د سپېره نصيب په باب پوښتنې شوې دي چې کله به له بدبختيو برات ومومي -

"اوس مه راځه لاليه" سرخط لاندې نظم کښې هم د پښتون بې وزله ژوند ته اشاره ده چې يو پښتون خپل محبوب ته ټينگار کوي چې زه خو هسې هم د حالاتو ښکار يم ته مه راځه ته راسره ځان په بدبختيو کښې مه شريکوه -

د مهجور صېب يو اوږد او شاهکار نظم "د پرېغل پټه تناظر کښې جنوبي وزيرستان ته هم پټه لولو ارزي -

"اې مسکنه د غازيانو اې مور چې د باتورانو" کښې وزيرستان ته مخاطب شوی دای - تاريخي حوالې دي پکښې او د پرېغل د جگوالي په تناظر کښې د قام د ارادو چگوالای غواړي - او له پردو يې آزادي مطلوب ده -

د ارنگ يو بل تود خوندور نظم

"جنوبي وزيرستان ته دعا او خواستونه" چې پخوانی نظم دای چې هغه وخت وزيرستان د بدبختيو تورې سيلۍ نه و ځبولای - دغه نظم کښې مهجور صېب و خپلو خلکو ته خواستونه کړي دي د جوړښت او يووالي خبره يې کړې ده - بلا مبالغه يو اعلا نظم دای -

"د آزادۍ په ورځ" سرخط لاندې نظم کښې د يوې بورې مور روداد بيانوي چې د آزادۍ په ورځ په خپل شهيد زوی پسې ژړا کوي - داسې توري يې کارولي چې د کاني زړه هم نرمولای شي -

يو بل تود نظم چې بيخي يې هر ټکای نارې وهي "بلنه" دای - دغه نظم کښې عليقدر مزدور او محنت کش خلکو ته بلنه ورکوي- او بيا غټانو غاصبانو ته غږ کوي خپل حساب کتاب راوړئ- اې خوارانو غريبانو راشئ راشئ - هغه بلنه ده چې د ډېرو خوبونه تښتوي-

د "راشه" سرخط لاندې ليکلای نظم يې بلا ارزوگانې لري- هر بند يې جدا جدا غوښتنه کوي- ډېر تود او خوندور نظم دای- مهجور صېب تل د خوارانو ملنگانو او بې کسو خلکو طرفدار پاتې شوی دای شعر کښې د دغو طبقو ذکر د ده د کلام خاصه ده- د "راپک" سرخط لاندې نظم کښې عليقدر د يوگړېدون روداد بيانوي چې له خلکو خبرات غواړي- دا کردار رښتونی دای او دا ملنگ زموږ ډېرو خلکو پېژندلو- عليقدر وايي چې راپک که جېب کښې کلداری لرلئ راپک نه خلکو به ورته راپاخان وپيل- ډېر ترخه احساسات دي دغه ذکر شوي نظم کښې-

د عليقدر يو بل نظم دای چې عنوان يې دای - "زخمي گوته" - دغه نظم کښې مهجور صېب د يو غريب اشپز / پاخني روداد بيان کړای چې گوته يې غوڅه شوې وه او په تنور يې د غوڅې گوټې سره روټی- پخولي- ترخه او زړه سواند احساسات يې راجمع کړي دي-

"څوک د م؟" سرخط لاندې نظم يې ډېر مشهور نظم دای چې په کال 1970 کښې "روزنامه شهباز" کښې هم خپور شوی ؤ -

يو بل خوندور نظم "د کاروان منځې په سر" کښې د يو مزدور په ژوند او کړاوونو خبره کوي دا هغه زمانه ده چې د کوټکي او کانېگرم سړک نوای نوای جوړ شوی ؤ خلک د سړک په جوړښت خوشحاله وو او مهجور

صېب ته هغه مزدور سترگو کښي وړاندې وړاندې کېده چې دغه تور سپرک يې د تارکول په تودو فوارو کښي ورته جوړ کړای -

د خپل کلي يو لېوني په مرگ يې نظم ليکلای دای "د لېوني په مرگ" - دا دومره تريخ او خوږمن نظم دای چې زړه سواند خلک د اوبښکو په نذرانه او فاتحه مجبوروي - دا د هغو زمانو يادونه دي چې عليقدر وانه کښي د سپنسر ټرېننگ کوي او کلي ته په رخصتي راغلی -

"د خان جېل" د طنز يوه نمونه نظم دای چې مهجور صېب خان ته همدغسې جېل خوښ کړای -

يو بل نظم "غمژن اختر" کښي عليقدر د غمجنو کورنيو په باب ليکنې کړي دي دا هغه زمانه ده چې د پاکستان نوي زړه پوځيان انډيا زنداني کړي وو - د زندانيانو د ژوند مرگ په حواله د دوی کورنۍ غمجنې وې او غېر يقيني صورت حال جوړ ؤ - د دغې وختونو اختر دوي څنگه لمانځلای نظم کښي ثبت شوی دای -

"يو شاعر ملگري ته وصيت" کښي عليقدر د خپلې شاعرۍ خوندي او ژوندۍ ساتلو په باب يو شاگرد ته ليک کړای - چې زما په حال خان خبر ساته او شايد هغه ملگرای يا شاگرد يې اخته دای او دغه کتاب يې د عملي کړنو ژوندای ثبوت دای ي - ان شاء الله

يو بل سپنکي سپنکي نظم "بغاوت" چې دغه مهجور صېب هغه زمانه کښي ليکلای چې ذوالفقار علي بهتو د پښتونخوا او بلوچستان حکومتونه مات کړي وو -

"د پرېغل د څوکې بازه" سرخط لاندې ليکلای نظم اوږد دای او ډېر عجيبه انداز کښي يې د وزيرستان خلک مخاطب کړای - د يو دومره خوندور او سبق آموز نظم دای چې قاري تر پايه پورې سترگې نه شي ترېنه اړولای واقعي د صفت وړ نظم دای -

ما اول هم ذکر کړای چې عليقدر غريب يار دای مظلوميار دای
حکهي يې د ليک زياتره برخه د غريب او بي وزله خلکو متعلق ده او د
غاصبانو پر ضد قوي ضرب دای -

"دهقان ته" نظم کښې هم مهجور صېب د يو کروندگر په خولې
خولې ژوند خبره کړې او د ده له خولو مستفيد غاصب يې غندلای -

د مهجور صېب اخيرنې خوپه اصل کښې اولنې اوږد او ژوندای
نظم "پښتون ته" تر عنوان لاندې ليکلای شوی دای دغه نظم کښې عليقدر
پښتنو زلمو ته تېرې هېرې خاطرې ور يادې کړې دي او لکه آيينه يې ورته
مخامخ کړې چې پښتون پکښې خپل ځان و ويني -

دا ډېر گټور او خوندور ليک دای بايد هر پښتون ته ورسې او د
زړه په سترگو يې ولولي - مبالغه نه ده - د خوند او حېرانتيا خبره خودا ده
چې دغه نظم عليقدر کال ۱۹۶۶م کښې ليکلې چې د د اتم ټولگي طالبعلم
ؤ -

د "سکروتي په ايرو کښې" اخري باب په قطعاتو او هايکو
پېرلای چې لکه د منگيز په لمن په زرزي تيلو گلدوزي وشي -
قطعات يې هم بې پنده يا بېخونده نه دي لنډي بېتونه دي چې
اوږده تمهيدونه لري -

عليقدر په يوه قطعه کښې د خپلې زړېږدې وير په داسې ټکو کښې کړای -
پوی د ژوند په نه بېگانه په سبا شو
ان تردې چې کم و بېش زه د اوياسو
د ځوانۍ ارمان سلگۍ وهي په زړه کښې
د ځوانۍ ارمان کومه چې بوډا شو
بل ځای کښې ډېر حکيمانه انداز کښې سياستمدارانو ته وايي -

موږ ته لالچ د دولت مه راکوئ
 زموږ دا خپله غريبې ښه ده
 نور مو له کاره په جلسو مه باسئ
 زموږ دا خپله مزدوري ښه ده

عليقدر ډېر تيز او تند طنز کوي چې دمقابل يې ځواب نه مومي -
 د وزيرستان د کرکېچنو حالاتو په وخت په کله کښې يو کليوال سره خبره
 سپينوي -

يو تربور مې په "تورماندي" کښې خبره وکړه
 کور کښې دې مړه وای خو چې دومره لرې تللي نه وای
 ما ورته اووې چې لا اوس هم ډېر راغلي نه يو
 وي يې چې کور د مرگي ږنگ کړې چې ښاغلي نه وای
 بل ځای بيا پېغورجنه کښې وايي -

چې پښتو د کليوالو په شان نه کړې
 بيا پښتون چې ځان ته ونه وايي گوره

د "ترلې" مې د کمخو سره سم نه دي
 ستا دا ښکته لېدلي برېت تربوره
 کله کله د زلميتوب تبجنې ولولې په قطعه کښې لڼو کوي - وايي:
 پلار ته دې وايه چې انکار ونه کړي
 پښتون زلمه يمه زه مړي کوم
 خو زه هغه پښتون هم نه يم چې؛
 په سرو منگولو په تا پري کوم
 کله کله قطعاتو کښې شوخي خوندي کړې لکه يو ځای وايي -

ما ورته وې چې بڼه د کار خلک دي
د بڼه کردار، د بڼه گفتار خلک دي
جانان مې رو غوندي په غوږ کښې ووي
"دا شاعران هم بڼه وزگار خلک دي"

قطعات دې دومره بس وي ځکه چې ما پېل کښې د مشت نمونه
خروار وعده کړې وه -

هايکويو بېخي نوای انداز دای د منظوم ليکنو - پوهان وايي د
جاپان تخليق دای -

عليقدر مهجور صېب په دغي نوي انداز کښې هم د خپل قلم زور
ازمېيلای دای او پکښې برلاسه شوم د م -

د نموني په حېثيوه هايکويو راوړم نورې ستاسو په حواله کوم -
کوشليې ځووني زيږه پگړۍ دې په سر
داسې کشيږي لکه ولېږدې چې
په دواکي جېنگ دې مني زيږې گېډۍ

په پای کښې به دومره ووايم چې د روغ بادشاه خيال صېب د نظم
يو بېت دای "کاش چې ويجاړه پښتونخوا کښې مې زېږون نه وای" کاش چې
پښتون نه وای"

زه وایم کاش چې د مهجور صېب په وزيرستان کښې او بيا په
منځني وزيرستان کښې زېږون نه وای ځکه چې - دا د ادب په حواله هغه
سپېره شاړه خاوره ده چې د بلا ناوړه، بېخونده، بې رنگه دودونو په والکه
کښې ده دا هغه ترخه خاوره ده چې شاعر اديب پکښې د ما في الضمير
اظهار نه شي کولای دا هغه منطقه ده چې شعرو شاعري يا ادبي هلو ځلو ته د
ډمتوب نوم ورکوي زموږ دغو بيخونده تربتو رسمونو رواجونو زموږ د
مهجور صېب غوندي ډېرې قيمتي ملغلرې ضايعه کړې - د احساساتو

مرگونه پکښې کيږي او ډېر ليکوالان لا نن هم په خپل ليک/تخليق پورې داسې په وېره ترهه گرځي ته به گمان کوي کوم لوی مجرم دای يا يې غلا کړې ده-

خدای متعال ډې وکړي نور زموږ تکړه د تخليق خاوندان راڅخه ضايعه نه شي د شاعرانو/ليکوالانو ضياع د يو قام د شعوري اثاثې ضياع ده دا هغه سترگور او ځيرک خلک دي ، چې د زمان او مکان معمولي خوځښت هم ډېر په شدت محسوسوي او قام ته اگاهو پېغام او خبرتيا ورکوي دا بېله خبرې ده چې اوريدونکي-لوستونکي لا ورته بابولالي ووايي لا د خيالي دنيا خبرې-

په هر صورت موږ له راتلونکي کهول څخه هيله لرو چې دوی په دغه حواله پامته دار و اوسي او دومره ځنډ نه کړي چې د لعلونو خزانو ته تورې پنځې و رسي-

د ادب يو ادا زده کوونکي په حېث خوزما وړانديز دا دای چې په مرگ د يو بل کاليزې يا تلين لمانځلو نه به دا خبره سل وارې غوره او بهتره وي چې په ژوند يو بل سره و پېژنو-يو بل سره و نازؤو او يو بل ته مينه او احترام سره ورکړو-ځکه چې:

دا جهان دخپلوی کور دای

خانخانی لره خو گور دای

په سوچه او توده پښتونواله مينه

سره د ټولو اداو او احتراماتو

مظلوميار ماسيد

ډېره اسماعيل خان پښتونخوا

28م جولايي ۲۰۲۱م

د هار ۱۵مه

مهمر صاحب چي زه خومره پېژانه

بسم الله الرحمن الرحيم

دا دې 89-1988 خبره دو چي کله دې مو په پي - تي - سي پوست
 اړدړ وشه - هغه هن دې مهمر صاحب و کلي ته نژدې هايي سکول شنکي
 بندي - دغه وخت دې شنکي هايي سکول هېلما ستر دې مو ساکه نيبيئ/ماما
 قدرمن او گرون محمد دين صاحب وه چي په قوم نظر خېل دای - زه نوای
 نوای وه او دا علاقه شي هن بالات نه وه - ايستودون بندي مي نظر اچووه -
 چي په محترم مهمر صاحب مي سترگي ولاگېدې يو غاييونه خوشبويي او
 پيژندگلي احساس روته کېده ماما مي تعارف ورته کووه چي دا نور عالم
 دای دا هن يو شه شاعر دای - هغه ريخي نه ووم پيژندگلي سره وشوه او بيا
 دې سفر او پرادي کلي وطن واخييري مي په ده پورې په خوند بداله شوه
 خکه چي داسي ملگرای مي ميندلي چي زه دې ده او دای دې مو په راغېدو
 سره پېدلي - د شعر و شاعري خووژده ترو ووم سره وېشل - ده مو ته اول وور
 دې "راپک" خدای بخشلي بندي ليکلای نظم تېر که چي په دغه کيتوبه شي
 هن شته دای - د بريوت ځيني متاثر شوه او د بريوت خوند يې روکه -

که دې مهجور صاحب په شخصيت بندي ليکل کاوۀ- اول خو داسې مناسب ټکي نه مينداوۀ او بيا که ميندل هن شي پته نشته دای- دای ووی قبيل کوو که نۀ-

د مهجور صاحب شخصيت رڼا رپغ دو کيمه سيوره - تياره يې په شخصيت نشته ، سپين ، صادق ، همدرد ، زړه سويان ، دې خور غريب يور ملگرای و دې خپل پردی غمخورای، دې خپلې زمه ووری پابند ، پرهېزگار ، او سخي سراي وۀ، تل انصاف خواشوينکای وۀ- مو په سکول شې دای يادگېر نه کړای وۀ چې سنيئر/جونئير ايستودونې وې ډېر قدر کووۀ- تعليمي ټکي او ولاي خدای ډېر ویر وۀ په سکول شې وو چې چا ته هن د سبق په حواله څه مشکل پېش شۀ مهجور صاحب ته ووی وشولي- دې سکول بچيون بندي يې ډېر قدر وۀ او خدای داسې رعب ویر کړای وۀ چې دې سکول په گېټ وو رو نناوتلي يوه خاموشې وو جوړه شوه يوه بل وو سره وېل خليل صېب روغای ، سنبال شئ- دا رعب او درانشت وو ويلې نۀ وي چې دا پوس ټولې خوبۍ خدای ویر نصيب کړي وې -

ډېر محنتي او مخلص ايستود وۀ دۀ کله هن په سکول شې د خپل پردي پيرد ايسوب نۀ دای کړای چې کلاس شې وو ايستود نه وۀ په خپل مخ وو ویر نناوتلي او سبق وې بچيون ته ويلې- مهجور صاحب د هر مظلوم طرفدار شخصيت لري-

دې سکول نه علاوه دې دۀ پرايوېټ کلېنک هن وۀ چې موسپېشين نه بعد وو يې خلوصولي- خو دای مو چېرې نه دای ليدلای چې سکول ټايم شې کلېنک ته تللای وي حالانکې دې سکول ټايم شې وو هن بيمورون دې سکول په چارډپواري رو بډال وي انتظار ووی کووۀ خو دۀ کله هن پېرډ نه پريياش- البته که چېرې وې داس موقع ميندله چې فارغ وو وۀ ايستودون وو موجود وي بيا وو کله کله بيمورون ته پۀ گېټ وېر و ووت -

ډېر دې لري لري نه وو خلک ورته روتۀ خداى يې لوس شپې شفاء
اچولېې وه- دې ميډيکل پرېکټس نه علاوه داى يو ډېر مشهور حکيم هن
داى چې دې حکمت دې شهرت نه يې ډېر لري لري خلق خبر داى-
جامې ډېرې دي چې قلم يې بيان پسې نۀ رسي ، ژبه / نوکه يې
وچيږي-

دې مهجور صاحب کورنۍ يوه لويه ديني کورنۍ دو- دې دۀ نيکه
خداى بخشلاى يو بزرگ وه دې خپل وخت ځکه په ټوله علاقه شپې خلک دۀ
ته او دې دۀ کورنۍ ته دې قدر په نظر کسي-
دياته وو دې يوې خبرې وضاحت وکۀ چې دې دۀ شاعري تر وېسه
پورې خوندي سوتلې وجه دا دو چې داى دې يوې ديني کورنۍ سره تعلق
لري او دې ميژ خلک په پټې سترگې شاعري په بده مني- حالانکې دې
مهجور صاحب شاعري شپې خو دې گل او دې بلبل قيصه هن ډېره کمه دو ليا
دې نشت باروباره دو - هغه يو قومي ملي پاشتین او مذهبي شاعر داى- خو
بيا هن دې شاعرۍ بدنومي ټکي داى دامره و ځانډووه چې نن پنځه پنځوس
کوله نه بعد دې دۀ کيتوب چاپ کيږي- خو بيا هن شه دو چې کيمه شاعري
يې پوتې دو هغه محفوظ شي او د ژوند په زړېدي شپې يې ارموند پيره شي
- البته داغه ظلم نور مناسب نۀ داى-

دې مهجور صاحب شاعري هن داسې خوندور خواناى داى چې
هر قسم شيريني پکشي شته داى- ليک يې ډېر پوخ او مطلبى داى- دې
قافيه ردیف شاعر نۀ داى بلکې هر شعر هر غزل هر نظم يې د مقصد نه ډک
داى - لهجه يې بيخي ساده دو خو شعر يې ډېر زورآور داى-
په پيره غزل شپې يې يو هن داسې شعر نۀ مينديږي چې په قافيه
ردیف يې ځون خلوص کړاى وي- او دې شعر دې مطلب خيال يې نۀ وي
سوتلای-

دې زړې زمونږ شاعر دای- په هغه زمونه شې چې خدای بخشلي حمزه بابا او نورې درانې تکره شاعرونې وو ادبي غونډې جوړولې ده هن په شې شرکت کولې- او دې غزل ستر بابا حمزه علیه رحمه هن شاباسي ویر کړي دي دغې نه دا پته لگي چې دې وزیرستان په ادبي دنیو شې چې لیا تیاره وه هغه تیارې شې مهجور صاحب یو جاوات ستورای دای-

دې ده دې شاعرۍ دې معیار اندازه دغې نه هن لاگیدله شي چې دې حمزه بابا په دور شې دې ده کلامینه په روزنامه شهباز پېښور او نورې مشهورې رسالې شې روتلل-

خو افسوس دا دای چې دې میږ وطن شې او بیا په ټول پاشتونۍ شې دا بدبختي شته دای چې شاعر سره یې بدې دو- زه یایه که مهجور صاحب غونډې شاعر په بل قوم شې وای نن وې دې ادب په تاریخ شې یو باب وای او یو نوم وې وای- خو وزیرستان دای او پشتونستان دای چې ژوندي یې بې قدره دي خو مړي یې قدرمن دي-

میږ ژوندي نه سره پرېژدي خو په مړینې شې پاله نازیږي- دا دې قدر او مینې یو بې مطلبه انداز دای-

مهجور صاحب نن سابو لږ بیمور دای خدای دا وکوو دا کیتوب یې دې خواشولۍ او صحت سبب وگرځي- آمین

په غونډه مینه

نور عالم ماسید

دېره، پښتونخوا

یکم جولایي 2021م

محمد خليل مهجور صېب غائبانه پېژنم

ادب يوه داسې دنيا ده چې څوک ور داخل شي نو تاريخ يې ملگره شي تل يې ياد ساتي- داسې خلق د مرگ نه وروستو هم لکه ژوندي ياديري-

ډېر محترم مهجور صېب په وزيرستان کښې يو ځلانده ستور د د- هسې هم دغه خاوره ډېره څرېه ده د ادب په حواله ، لېکن متاسفانه مونږ څخه خپل تاريخ خوندي ساتلې شو د د- لکه پير روشن چې لوی ليکونکې ، ستر مبارز او لوی قهرمان تېر شواي دای ، هم د دغې خاوره نه ؤ- د ټول پښتون اولس په سر يې ننگ کړ د د- تر دې حده چې خپل زامن او خپلوان يې قربان کړل ، خو د مغلو په خلاف يې د پښتون قام د ساتنې هڅه جاري وساتله -

دغه شان ملا پېونده هم د دې خاورې ځوان ؤ چې د انگرېز په شان دښمن يې هم مېړانه منلې ده-

محترم مهجور صېب هم د دغه زنځير يوه کړۍ ده- مهجور صېب زه غائبانه پېژنم- د هغه شاگردانو او نورو نژدې ملگرو څخه مي د هغه د شخصيت په حقله ډېر څه اورېدلي دي ، لکه محترم مظلوميان صېب ، نور عالم مسيد صېب او داسې نور-

وايي مهجور صېب د يوې ديني کورنۍ سره تعلق لري- دغه لامل ؤ چې ده تر اوسه پورې خپل کلام چاپ نه کړې شو ، چې هسې نه څوک زما کورنۍ ته بد و وايي . ولې چې شاعر ته زمونږ په ټولنه کښې چا په درانه سترگه نه کتل ، اوس لږ شعور پېدا شو د د- نو ځکه دا غنيمت د دې چې اوس په دغه وخت مونږ ته د مهجور صېب ليکلې کلام په لاس راشي نو دا تاريخ يوه برخه به جوړه شي او دغه نوي نسل لپاره به يو لوی سبق و گرځي-

تر څو چې ما ته معلومه ده چې مهجور صېب يو د لوړې پايې معلم يا
ښوونکي پاتې شوی دے . نن يې هم شاگردان قدر کوي- د خپلې ډېوتۍ
ډېر پابند معلم ؤ- او ورسره يو لوی طبيب هم ؤ، چې په وزگار وخت کښې به
يې خلقو ته د تداوی دارو هم ورکول -

مهجور صېب کال ۱۹۶۵م څخه د شعر وشاعري سره تعلق
ژوند ساتلی دے- د هغه وخت په رسالو کښې به يې کلام چاپ کېدو- د
لويو لويو شاعرانو سره يې ليدۀ کاته شوي دي لکه ارواښاد امير حمزه
شنواري به دې هغه ليک ته ډېر په درانه سترگه کتل-
مهجور صېب نظم ، غزل او هائيکو ډېر په ښۀ انداز سره ترلي دي -
مهجور صېب په قام مټين سرے دے لکه وايي-

زړۀ خو مې غواړي چې دې و ستايمه
خو دا لفظونه به له کومه غواړم
پښتونه ځوانه که دې پلار غوندې شوې
نو ستا په پلار پسې به ونۀ ژاړم
مهجور صېب زړۀ وختونه ليدلی دي نو ځکه په شعر کښې داسې وايي:
کله کله ياديري تېر وختونه
ښۀ وختونه خو افسوس په شمېر وختونه
مهجور صېب د غريب اولس په حال ژړا کړې ده لکه وايي:

چې کور کښې ډېوې مړې وي پتنگان کله راځي
غربت چې تر حد زيات شي نو ياران کله راځي
مهجور صېب د خپل وطن وړان ويجاړ حال داسې بيانوي:
مهجوره دا په وهم او گمان کښې د چا نۀ وه
چې څر وخت به په گل وزيرستان کله راځي
مهجور صېب په خپل شعر کښې خپلې بيمارۍ او د عمر ذکر داسې کوي-

که بيمار یم لږ مې خيال په ماه وصال که
 د اویا کالونو تېر شو مه ته خيال که
 مهجور صېب د غزل او نظم سره هائيکو هم ډېر په ښه انداز ليکي
 لکه د حالاتو په تناظر کښي وايي:

دا بېر سر خبرې گرېوان ولسي؟
 ما وې چې دا لېونې ستا مينې کړم
 اشنا مې وېل چې دهشت گر لیده شي

مهجور صېب په خپله شاعري کښي د قام سره مينه، د وطن سره
 مينه ښکاره کړې ده، په غريب باندې تر سپدلې د مې، د ظالم نه يې ډېره گيله
 کړې ده- زه د مهجور په ليک وياړم چې وزيرستان کښي هم د نورې پښتنې
 سيمې په شان داسې خلق شته چې مونږ ورباندې وياړ کولې شو-
 يو اخري شعر چې ده پکښي د راتلونکي وخت وېنا کړې ده:

لر پښتون که سترگي پټې کړي چې خبر د مې زه خو بچ یم
 د بمونو د غه بوی به را رسېږي پېښور ته

مهجور صېب د رومانيت خبرې ډېرې په حياناک انداز کښي کړي
 دي- چې د ده حيا او دينداري ثابتوي- مختصر ده چې د مهجور صېب په
 شاعري کښي ما دې هغه شخصيت وليده چې د گڼو اوصافو مجموعه ده-
 او لوستونکو ته هم بلنه ورکوم چې د مهجور صېب کلام د زړه په سترگو
 ولولي ځکه چې دې هغه په کلام کښي خوند هم شته او پند هم-د غزل، نظم
 هر شعر يې په معنا پای ته رسي-

اورېدلي مې دي مهجور صېب نن سبا ناجوړه د مې رب العزت دې
 روغ صحت ورکړي چې دا د وختونو راهيسې ځلانده بل مشال مونږ ته زموږ
 ته راتلونکي په حواله د رڼا وسيله وگرځي- آمين

محمد اقبال محسود شکتوي وال 2021-7-3

د مهجور صېب سره د هغه په ليک کښي ليدۀ کاته

د محمد خليل مهجور صېب نوم مې خو ځله لۀ
مظلوميان صېب اورېدلی ؤ. هغه به چې کله د مهجور صېب د
شعر په حقله خبره کوله نو ورسره به يې دا افسوس هم کاوۀ چې
کاش هغه ځان پټنه وای ساتلی. کاش د خليل صېب دولس زره
شعرونه ضايع شوي نه وای.... هغه به بيا دا خبره کوله چې
کاش د هغه شعرونه د کتاب په پاڼو کښي محفوظ شوي وای. نن
که يو لوری د مظلوميان صېب هغه ارمان تر سره کېږي نو بل
لوری، پته نشته د مهجور صېب د اوږدو مودو راهيسې په سینه
کښي ساتلي ارمان به څۀ کيفيت وي. ډېر د خوښۍ وختونه دي
چې د مهجور صېب په شعري ټولگه کار روان دی. مظلوميان
صېب ماته د کتاب مسوده وړاندې کړه او د ليک غوښتنه يې
وکړه. ما ورسره هوکړه وکړه او دا زما د خوش بختۍ انتها ده چې
زه د خليل صېب په کتاب ليک کوؤ. زه پېشگي معذرت غواړم.
ځکه چې پوهېږم چې د خليل صېب په شعر ليک کول زما د وس
خبره نه ده.

د خليل صېب شعر دومره ډېر اړخونه لري چې سړی ورته
گوته په غاښ پاتې شي. زه نه شم کولی چې د هر اړخ سره يې

انصاف وکړم خو بيا هم هڅه کوم چې په لنډو ټکو کې په څو
اپخونو خبره وکړم -

شکسپيتر په يوه نظم کښې خبره کړې چې انسان په ژوند
کښې تر څو مرحلو راتېرېږي د هرې مرحلې خپل احساسات وي. د
وروکوالي خپل ضرورتونه او احساسات وي د ځوانۍ جذبات او
احساسات بيا اکثر د "memory long" حصه جوړه شي خصوصاً د
شاعر. د شاعر شعري ژوند زما په خيال د هغه وخت نه ساه په
اخستو شي چې کله هغه د يوې ښکلا لار د يو احساس اسير شي.
او ښکلا پخپله يو وسيع مفهوم او معنا لري. چې دلته يې ژباړل د
ليک د مرام برخه نه ده. زما خيال دی چې د خليل صېب د ځوانۍ
د وخت اکثر شعرونه ضايع شوي دي. د "جانان" په حقله ډېر
شعرونه د ده په کتاب کښې نشته خو بيا هم دومره شته چې د
سړي تنده پرې ماته شي. د مثال په توگه دا څو شعرونه....

سپين مخونه قرارونه د زړه يوسي
وړي د سترگو نه خوبونه شونډې سړي.

تاد لوظونو د کتاب نه چې معنې اوويستي
ما په نا کړيو گناهونو هم توبي اوويستي

د مجنون خيرې ښکلی ښکاري په صحرا گروانه
په تا "روپۍ" مزه کوي اې د لایلا گروانه

ته مې يو ساعت له زړه نه بهر نه کړي
وايه کله ستا په زړه کښې هم غږېږم؟

دِ پاکی مینی پے جہان اوروںہ ولگبدل
پے خوارۂ تکی د جانان اوروںہ ولگبدل

ستا یادونه که دي نوي که زاړه دي قدرمن دي
دا زما په پښتون زړه کښی مېلمانۀ دي قدرمن دي

ستا جامې هم ښکلي ښکاري، ستا دمخ ځواب هم نشته
که دې تورې غټې سترگې که بانه دې قدر من دي

عشق تر یوه کس پورې محدوده نه وي بلکې د هغه د ذات سره تړلې هر څيز د عشق وطن وگوزي-د چا د ياد سره تړلې لار، د چا و قد ورته چينار و نښتر او د چا د سترگو د رنگونو سره تړلي د الگ د اوبو رنگونه... ان تر دې چې ټول وطن د سړي جانان شي د وطن مينه د جانان لۀ مينې زور وره ده-مهجور صېب هم د وطن مينې زخمي کړی دی-هجرت کول او د خپل وطن پرېښودنه د ژوند ترخه الميه وه د مهجور صېب احساسات ټول زخمی زخمی دي پۀ هر غزل کې يې د خپل وطن مرثيه ليکلې.

نہ یے زوی نہ یے لہور شتہ
بش تو نخوا ده کونلہ

صفت کوه د غورگوټو زلفو شاعر دې منم
فکر کوه د پښتنو هم ترجمان یی که نه ؟

چې وېر د وران وزيرستان مې په غزل کې نه وي
لکه چې ذکر د جانان مې په غزل کې نه وي

ردي ټوکړی ته يې ور واچوئ او مه يې لولئ
چې درد او غم د خپل افغان مې په غزل کې نه وي

زغملې نوره نه شو دا گرمي وزيرستانه
سره هوا به کله په مونږ لگي د پرېغل نه

د چا سپېرو سترگو خوړلی دی امکان نشته
ودان به خبر وزيرستان شي! نه هېڅ کله نه

مهجور صېب د چاپېريال د سياسي حالاتو نه هم ځان بڼه
خبر ساتلی او کمال يې دا دی چې په چا پورې يې ځان نه دی تړلی
هغه چې څه وينې هغه وايي چې څه محسوسوي د هغې اظهار
کوي. د ستايلو او غندلو پېمانه يې د تعصب نه مبرا ساتلې ده.

د اسلام دې يوه خبره هم ونه کړه
ملا جان نه هسې لارې اسمبلي ته

اسلام نشته تش په نوم اسلام اباد دی
اسلام نه وايي په نوم مسلمانې ته

لاس د خپلو پښتنو هم پکښې وينم
پښتونخوا چې زه دې گورم بربادي ته

وژل چې د مېرې ملا صاحبه گناه بولي
روا شول قتلول ستا په تقرير د هغو خلکو

چې کشمير کشمير دې هر وخت وظيفه ده
په دا خله خو يو ځل ياده پښتونخواه کړه

مهجور صېب د خپل کلتور کلک داعي دی د حالاتو د
وجې زموږ په کلتور کښې چې کوم بدلون را روان دي دغي بدلون
مهجور صېب سخت درېدولی -

د مغرب تهذيبه خو وار شې
پښتنه دې کړه برېښه

خدايگو چې گهرې ورسره هغسې خوند نه کوي
خوند چې د بنگړو وؤ په مړوند د پېغلې جل کښې

گيله به څوک کړي د خيرون نظرنه
چې پښتنو پېغلې پردې ماتې کړې

ستا په حيا چې قسمونه خورمه
پښتنې خورې ستا پښتو ته گورم

ورکې لويې شوې پښتنې وينم سرتورې شوې
لاړل پښتانه او غېرتونه وو چې خاورې شول

مهجور صېب د انسان سره د مينې داعي دى د هغه مينه
د انسانيت سره ده. د هغه مينه سوچه ده د سرمايه دارانه نظام په
وجه چې په انسانانو کښي کوم تفريق روان دى د هغې سخت
خلاف دى. مهجور صېب همېشه د مزدور په درد درېدلې
ښکاري.

غريب بڼيان کښي هم خولي دي! ته خپل کوټ وگوره
دا په گرمۍ کښي په غريب پورې خدا نه ده. څه؟

بابا "روتي-روتي" دا چغې دې کور نه راځي
په دا ماتي کښي دا سندرې دا گډا نه دا څه

څوک يخو سيورو کښي خوبونه کوي
چا په سره نمر په ځان خولي ماتي کړي

بل ځای وايي چې:

زه دا نه وایم اشنا چې هر ژوندی د مرگي نه دی
چې سامان د بل د ژوند کړي دا سپړی د مرگي نه دی

چې نفرت تربنه تښتېږي محبت ورغاړې وځي
دا په ژوند مټين که خپل دی که پردی د مرگي نه دی

مهجور صېب د پښتنو بې اتفاقي هم ډېر ځورولی... په
غزل او نظم کښي د دې بې اتفاقي ذکر کړی:

د پردې پر مې خوروي يو والي نه شته په پښتون کښي
مهجوره څه سبق به دې څوک واخلي د غزل نه

چې به په يوه ځله افغانان شي نا هېڅ کله نه
چې به پوره زما ارمان شي نا هېڅ کله نه

د ليک د اوږدلي له يرې د مهجور صېب په شاهکار نظمونه
خبره نه شم کولی ځکه چې په لنډو ټکو کښي يې احاطه نه شي
کېدلی او بيا که په قطعاتو او هايکو خبره وکړم لکه په درياب
کښي غوږي وهل دي او څوک چې زما غوندې نوای لمبوزن وي د
ادب په پراخ دريابونو کښي شايد تر ساحل ورسره مټ وزرې
مرسته نه وکړي.

هغه دې لوستونکي خپل ولولي ځکه چې زما وژباړلو ته
اړتيا نه لري. پوره پوره کتابونه هومره نظمونه دي د معناو په
لحاظ.

آخر کښي به زه د مهجور صېب دعا او تمنا ورسره غبرگه کړم
چې الله دې روغ صورت او اوږد عمر ورنصيب کړي. آمين
د مهجور دي ارمانونه ټول پوره خوياران وايي
د اوياس کالو شاعر تر څه مودې د مرگي نه دي

پروفيسر اکبر علي ناياب
دېره اسماعيل خان. پښتونخوا
3م جولايي 2021

زما قدر من استاجي ته

بسم الله الرحمن الرحيم

نه پوهيږم يوه خوشحالي محسوسوم - فکر کوم چې د دومره
زياتي خوشحالي لامل څه دی خو بيا چې د گران محترم عاليقدر استاد
ډاکټر محمد خليل مهجور صيب شعري ټولگه (سکروتي په ايرو کښې) د
چاپ کولو هلې ځلې زړه ته راشي بيا راته احساس وشي او باوري شم چې
زما په احساساتو کښې دغه گڼه گڼه د دغي کتاب د ادب و دنياکۍ ته
راتله دي - خدای دې وکړي چې نور دغه اوږد انتظار د بختور پای ټکي
ومومي -- اللهم آمين

د استاد او ډاکټر محمد خليل مهجور صيب د نوم سره خوبه
تقريباً هر سړی اشنا وي ځکه چې محترم مهجور صيب ته پروردگار د
حکمت لويه برخه ورکړې ده طبابت او استاذي دواړه داسې مبارکې پېشې
دي چې د سړي هره گړۍ د انسانيت په چوپړ کښې تېريږي -

ما ته دغه سعادت حاصل دی او وياړم چې زه په ښوونځي کښې
د محترم مهجور صيب پنځه کاله شاگرد پاتې شوی يم او دی مې استاد
پاتې شوی -

انتهايي مخلص دياتندار شخصيت لري که ووايم چې د عصر
حاضريو لوی برکزيده ولي انسان دی مبالغه به نه وي-

د رب مهرباني ده الله ورله لويه تقوا ورکړې ده که زه د محترم
مهجور صېب په شخصيت خپلو خبرو ته دوام ورکړم نو نه شم کولی چې زه د
محترم صېب د شخصيت احاطه وکړم ځکه چې د کتابونو شانتې شخصيت
باندې کتابونه ليکل د قلم زور غواړي- د محترم مهجور صېب په باب يو
گړد کتاب خبرې هم کمې دي-

د محترم مهجور صېب ډېرې خاطري راسره دي که د ټولو بيانول
مې پېل کړل شايد زما د ليک مرام به وبایللم- او نه کومه داسې فارموله
چا موندلې چې په لنډه ټکو کښې ټول ټکي ځای په ځای کړي- دې استاد
محترم د تقوی يوه لنډه قيصه درسره شريکوم-

محترم صېب په لاس يوه راډو گړۍ ترله او ما ته بل ملگري
ښودلې وه د استاد د تقوا حدونو ته سړی حېران شي- په پنځو کالو کښې
چې په ښوونځي کښې مو تېر کړل مونږ د محترم صېب په لاس کښې هغه
قيمتي گړۍ/ سات جوته / ښکاره نه وليدله دغه د ده د تقوا او پرهېزگاري
يو وړوکی مثال دی چې لا نورې به څومره خاطري راسره وي خو لنډه ده چې
د محترم مهجور صېب په شخصيت او کردار باندې ليکل زمونږ د وس کار
نه دی ځکه چې په خپل کمزوري فکر او قلم کښې دومره توان نه وينم خو د
زړه سوچه مينه ورته ډالۍ کووم-

ذاتي په ما بېخي زيات گران دی او د ده په اړه زه د رحمان بابا
دا يو بېت ډېر تکراروم چې:

که دې تا د ښکلي مخ عاشقان ډېر دي
زه په ټولو کښې اول يم دويم نه يم

رب دې مهجور صېب ته روغ رمت صحت نصيب کړي د
 خوشحالي ډک ژوند ورته غواړم- امين ثم امين
 د محترم صېب شعري ټولگه (سکروتي په ايرو کښې) ما تقريباً
 ټکي په ټکي ولوستله داسې ليک دې په گډه پښتونخوا کښې يو نيم کوي
 لکه څنگه چې مهجور صېب کړی دی- واقعي چې الله ورله ډېر څه ورکړي
 دي- نوم د خدای، هر غزل کښې يې د پښتون قام سره د مينې اظهار کړی
 دی د پښتنو غم ډډ يې د ځان غم ډډ بللی دی-
 ځکه چې محترم صېب يو بېت کښې وايي:
 ژړا به ستا په جدایۍ ښکليه زه بيا کومه
 ماته لا ډېرې مړتۍ د پښتنو پاتې دي
 يقيناً چې د پښتنو غمونو ډډونو يې سينه غلبل کړې ده د خپل
 وطن خپلې خاورې خپل قام سره يې زړه لکه د مقنايس نښتلی دي هره
 پښتنه مور يې مور او خور يې خور بللې د-
 او د پښتنې خور د پردې په باب محترم صېب خپله لهجه کښې وايي
 پښتانه خورې ډېر دې کوشلي دي شنکي خولینه
 پښتو ته کسه بچ کوه خپل غبراتي خولینه
 خیرن نظر وو ویرته کو ځوناور داسې هن شته
 پټ سوته مخ او په چامه وینه بيخي خولینه
 لنډه ده چې د خپل پښتون قام سره يې په هر غزل کښې د مينې او
 ورورولۍ اظهار کړی دی دا خو يې ما په غزل يو څو کرښې ليک وکړ گني
 هسې خو که د ده په غزل کتاب خبرې وشي کمې به وي او دې نه علاوه يې
 که د نظم برخه وگورو نو سړی ورته انگشت بدندان شي- ده د احساس
 درک د ده د نظم نه کيږي ځکه چې شاعر خو هسې هم حساس وي چې نظم يې

وگوري هم دغه د پښتنو وير او غوغا ده پکښې - نظمونه يې زړه وړونکي دي لکه په مثال يو نظم چې د يوه لېوني په مرگ يې ليکلی يا د يو سوالگر /ملنگ د خبراتونو په غوښتلو يې روداد ليکلی او داسې نور شاهکار نظمونه - که دلته ووايم چې هر غزل هر نظم يې د سرو په تار پېيلي دی مبالغه به نه وي - الله تعالی دې نور استعداد ورکړي - محترم د جنگ په وخت د خپل کلي وطن نه کډه وکړه او نن سبا د رڼاگانو سترېسار کراچۍ کښې د ژوند شپې ورځې تېروي -

استاد مهجور صېب ناجوره دی د کتاب لوستونکو ته خواست دی چې په خپلو دعاگانو کښې يې هېر نه کړئ - په مينه او درنښت

محزون جان

بولاري پل کوټري سينده

30-6-2021

هغه ځلانده ستوري

بسم الله الرحمن الرحيم

نن هغه بختوره ورځ ده چې د کومې ورځې موږ له مودو راهسې
په انتظار تېري وو - چې نن زما د استاد عليقدر ډاکټر محمد خليل مهجور
صېب شعري ټولگه (سکروتي په اير وکښي) چاپ ته برابره شوه او د پښتو
ادب څولي ته يوه بله زرینه تحفه ډالۍ کيږي -

هسې خو د يو چا په شخصيت ، ژوند او فن خبرې کول يو گران
کار دی خو بيا هم د خپل استاد پير په باب قلم پورته کول شاگرد ته په
تروړمۍ کښې بې ډېوې گرځېدل دي -

د عاليقدر ډاکټر مهجور صېب په ژوند ليک کول زما د وس کار
نه دی -

ځکه چې که د محترم مهجور صېب په ژوند کتابونه وليکل شي
زه وایم چې دا به کم وي - خو زه به دومره ووايم هغه د پښتو يوه ټپه مې ياده
شي چې:

يار د تعريف محتاجه نه دی

په عطرونو گلان چا لمبلي دينه

يابل ځای کښې اباسين صېب وايي:

که زما د شخصيت حدونه گوري

زما فن زما د فکر تر جمان دی

عاليقدر مهجور صېب د وزيرستان د ادب د پاره د ملا د تير
حېثيت لري او د وزيرستان د ادب يو ځلېدونکي ستوري دی-

محترم مهجور صېب هغه وخت د ادب په مېدان کېنې قدم
کېښود چې زمونږ په سيمه کېنې ادب د نشت برابر ؤ - او خلکو به شاعر ته
په سپک نظر کتل او بل د يارانو نشتوالی ؤ - خو بيا هم محترم مهجور
صېب خپل استقامت او مرام د لاسه ورنه کړ او د خپلې ژبې پښتو ادب
خدمت يې جاري و ساتلو لکه چې مهجور صېب وايي:

تياري چې لري کړو هر خوا ته مور يا رڼا شي
راځي ملگرو چې د مينې مشالونه بل کړو

د دغو مشرانو استاذانو استقامت او برکت دی چې نن مونږ هم د
پښتو ادب سره اشنا يو او زمونږ سيمه د ادب په ښکلا ښايسته ده.

ما به کله کله د گران زړه ته راتېر استاد محترم محزون جان صېب
نه د عاليقدر مهجور صېب اشعار او غزل اورېدل چې زه ډېر ترېنه متاثر شوم
او ما به د ځان سره خوندي کول او د ده د غزلو نه به مې روستو خوند
اخستو -

بيا مې چې کله په موباييل خبرې ورسره وشوې خبرې يې له
اشعارو هم خوږې و درنې وې - چې يو ځل خبرې شروع کړي ته به وايي د
خولې نه يې ملغلرې تويېږي - زړه به دې غواړي چې خبرې يې د پای ټکي نه
ومومي زما يې ليدل ډېر ارمان ؤ -

اخبر وخت ياري وکړه زه مې زړه ته نږدې استاد محزون جان سره
کراچۍ سلطان اباد ته د محترم مهجور صېب حجرې ته وراغلم د محترم
صېب ليدل زما د ژوند تر ټولو خوندره خاطره وه. زما په خپلو سترگو د يقين
نه راتلو - د عاليقدر صېب خوش مزاجي او مينې معصوميت تاثرات داسې
وو لکه ما چې ټول عمر د ده صحبت کېنې تېر کړی وي -

نوراني شهره او خوږې خبرې لکه د شاتو - محترم صېب ډېر عليل
 ؤ خو بيا يې هم ټوله ورځ زمونږ سره په حجره کښې تېره کړه په هغه لنډ وخت
 کښې چې ما کوم فېض ترې حاصل کړو زما د ژوند تر ټولو لويه سرمايه ده -
 زه په دې وياړم او خوښي محسوسوم چې ما ته د عليقدر سره د صحبت
 شرف حاصل شو او مونږ ترې ډېرې زدکړې وکړې -

مهجور صېب يو عالم، مينه ناک، خيرک او وطنپال شخصيت

دی -

تل د پښتنو په درد دردېدلی دی لکه چې مهجور صېب وايي
 پردي جنگ کښې د گل غونډې ځوانۍ چې د چا لارې
 په ورانه پښتونخوا کښې کوم ويرد هغو خلکو
 محترم صېب بل ځای وايي:

نه يې زوی نه يې لېور شته
 پښتونخوا ده هغه کونډه
 د مغرب تهذيبه خوار شې
 پښتنه دې کړه بر بنډه
 مهجور ستا مينه کښې سوځي
 نه لوی شونۀ غر غنډه

بل ځای محترم صېب وايي چې:

غم د هرې لويې به در سره وي
 چې جينۍ د پښتونخوا دې خور او لور شي
 زړه مې چوي چې غريب د گران وطن مې
 د ظالم د لاسه پرمخې نسکور شي

او بل ځای کې وايي:

ماضي يې پېژنم او حال ته يې چې گورمه زه
 په مستقبل د پښتونخوا مې باور پاتې نه شو
 او ځان د حالاتو پخپله قصور وار بولي او پښتنې پېغلې ته وايي -
 څه خو گرم يو خپل څه د حالاتو په قصور کښې
 ورو شوه حيا ختمه د پښتون په خور او لور کښې
 خورې پښتنې بې ستره مه گرځه پېدا کړه
 کومه غېرتي جذبه چې وه ملالۍ ترور کښې
 او په اخير کښې لاس په دعا يم چې خدای دې گران مهجور صېب
 ته د څه مودې لپاره روغ او د خوښۍ ژوند ورکړي آمين ثم آمين
 او د خپل ليک اختتام په دې يوې ټيپې سره کوم چې:
 ناروغه ياره خدای دې روغ کړه
 خلک به وايي بخت يې خوار دی يار يې مړينه
 په درانښت
 امان مانتوی وال وزير
 بولاري پل کوټي سيند
 4-7-2021

خپلې خبرې

زما د کتاب په حقله زما ملگرو ډېر په زړه پورې ليکونه کړي دي-
 خو په تېره تېره گران مظلوميان صېب (نور ملگري دې خفه کېږي نه) د پوره
 کتاب يوه هنداره ئې لوستونکيو ته وړاندې کړې ده-
 خدا ې دې د ده په عمر کېنې برکت، په قلم کېنې زور او په پښتو
 ادب کېنې لوړ مقام نصيب کړي-امين-
 زه دا نه وایم چې زما نورو ملگرو څه زیار نه دے کړے-دوي ډېر
 قدرمن ليکونه کړي دي- چې زه ورته د قدر او وياړ په نظر گورم-
 زما په خړه پړه او گډه وډه شاعری ستر پوهاند پروفېسر اکبر
 علي نایاب صېب چې کوم خوندور ليک کړے دے- زه د هغه د شکريې ادا
 کولو توان هم نه لرم- نور به زه دلته خپل مشر شاعر ملگرے نور عالم
 صېب هم د شکريې په زانگو کېنې وزن گوم- او دعاگانې ورته کوم- زه د
 غائبانه ليک د ښو احساساتو د پاره د اقبال شکتوئي وال صېب، مخزون
 جان صېب او امان ماتوئي وال صېب هم ډېره ډېره مننه کوم- او دعاگانې
 ورته کوم-

اين دعا از ما و از جمله جهان آمين باد

محمد خليل مسيد له کراچۍ نه

ضروري يادگېر نه: په کتاب کېنې ځاے په ځاے چرته د پنجابي ذکر شوے دے-
 هغه څه په بدنيتۍ يا د سياسي گوند سره د تړون په وجه هرگز نه دے- زه محب
 وطن پاکستان یم- او چرته د پاکستان د سالميت او يو والي مخالف نه یم- ما تر
 اویا کالو پورې د کوم سياسي گوند سره نه خو تړون لرلے دے- او نه د ملک
 خلاف په کومې سرگرمۍ کېنې مې برخه اخستې ده- (مهجور)

دعا

ايمان کک په محمد ص اخر زمان را
او صفت ته يې بيا ژبه د حسان رضا را

صداقت خدايه نصيب مي د صديق رضا کړي
نمونه د عدل هم عمر رضا په شان را

نعمتون نه د دنيا فراوان را کړي
سخاوت لره بيا زړه هم د عثمان رضا را

قوت ماته د خبر شکن چدر رضا را
وړو کوالي کښي بيا پوهه د ايمان را

ربه زمکه يم پېدا يمه له خاورې
اطاعت لره لويي لکه اسمان را

دغه سوال مي خدايه ستا په در قبول کړي
ما مهجور ته ربه صبر عالي شان را

«««««»»»»

غزلونه

په هيڅ يو کس د خوا و شامې باور پاتې نه شو
گرانه اشنا آن چې په تاهې باور پاتې نه شو

د زلفو مار چيچلې يو دې هم پرې روغ نه کړلو
پارو والله ستا په هودا مې باور پاتې نه شو

چې هر ظالم ته په رکوع او په سجده دې وينم
ستا خو په آ او هم په داهې باور پاتې نه شو

په سپينه ږيره مې بتان د زړه کعبه کښې پراته
د خپل زړگي په پياوړتيا مې باور پاتې نه شو

چې ماته يو څه ځان ته بل څه خوښوي ملگرو
په دغه شېخ په دا ملا مې باور پاتې نه شو

چې مې د شپې د ور په درز د کور دننه گوري
ستا د تنخوا په دا سودا مې باور پاتې نه شو

ماضي يې پېژنم او حال ته چې يې گورمه زه
په مستقبل د پښتونخوا مې باور پاتې نه شو

چې کور ته راشي د تبليغ نه نو بيا بل څه کوي
عبث په سېل ستا د دنيا مې باور پاتې نه شو

مهجور چې گراني پښتونخوا ته تل دعا کولې
قبولې نه شوې په دعا مې باور پاتې نه شو

««««»»»»

دلى دلى مې لا په زړه د اندېښنو پاتې دي
ياره خطري د رقيبانو د فتنو پاتې دي

خه خو مې خيال د پاتې شويو ارمانونو ساته
ډېر پوره شوي دي مرگيه بس يو څو پاتې دي

ژبا به ستا په جدايي بېکليه زه بيا کومه
ماته لا ډېرې مرثيې د پښتنو پاتې دي

د پښتونځېنه يې شملې تا به ضرور نېغوم
لا مرحلې د حفاظت د لوپټو پاتې دي

يو بېکله باب شي د تاريخ ترې جوړېدلې اشنا
دومره قيصې د ړنگو پنگو هډيرو پاتې دي

زه يې تراوسه هم عظيمې خزانې گڼمه
ماسره پندې د يادونو پخوانو پاتې دي

لېونې غواړي لېونتوب د ازادۍ خوندونه
ورکوي زور يو څوکړي د زولنو پاتې دي

ماته په کومه خله پېغور د بې ننگۍ راکوې
د خان زامنه تا کښې هم شه د پښتو پاتې دي؟

سپرليه اوس هارونه نه جوړؤم ولې راغلي
لا خو څو شپې د چادلارې د کتو پاتې دي

پوی شه مهجوره! که بيدار دې پښتون ورورنه شؤلو
چې دې وختونه د سلگو او اسوبلو پاتې دي

«««««»»»»»

ستا يادونه که دي نوي که زارۀ دي قدر من دي
دا زما په پښتون زړۀ کښي مېلمانۀ دي قدر من دي

تۀ تپوس د هغومۀ کره چې هر څه زما په زړۀ دي
ما د پاره چې هر څه هم ستا په زړۀ دي قدر من دي

ستا دکوت او پتلون قدر د خان زويه دلته نشته
چې جامه يې د پښتون وي که شپانۀ دي قدر من دي

په ژړا مې هم زرگۍ چې ترينه نۀ سپکيري ياره
ستا غمونه که هر څومره هم درانۀ دي قدر من دي

ستا جامي هم ښکلي ښکاري ستادمخ هم خواب نشته
که دې توري غټې سترگې که بانه دې قدر من دي

پېونده او فقير ابي ښکلوي يې خلق خلي
چې ژوندي وو قدر من وو او چې مړه دي قدر من دي

يم امين د رواياتو د تېر شوو پښتنو زه
زما کور په صندوق کښې لا پراته قدر من دي

يوسف مخيه په راتلو دې يم خوشحاله خو په تلو نه
ما مهجور ته دې که تله دي که راتله دي قدر من دي

««««»»»»

د وړو وړو څيزونو غله هم شته دي
او د ډکو صندوقونو غله هم شته دي

دا منم د ځنگلونو غله هم شته دي
خو د خوشيو گړنگونو غله هم شته دي

يو نظر ورباندې واچوي زړه يوسي
زړور داسې د زوړونو غله هم شته دي

خيال کوه او ډېر هوښيار اوسه گل مخيه
ستا په چم کښې د گلونو غله هم شته دي

خزانې د پښتونخوا د غرونو يوسي
د دې دنگو دنگو غرونو غله هم شته دي

پتوي د خلې خبرې هم مهجوره
که منې چې د شعرونو غله هم شته دي

««««»»»»»

چې په کاني دلانه يمه ویشتلې
بختور يمه سپړه نه يم دلبره

غم خودا دے چي لا ستاپه دي کښي شک دے
چي دي زه حال پسۀ نه يم دلبره

که می نور خلق کافر بولی باک نشسته
د ملا صاحب په خلۀ نۀ یم دلبره

چې تنکے حلمے په سرو وینو کښې پروت وي
خدا یې ګو ټوله شپه اوډه نه يم دلبره

په اودس کښې دې دیدن ته زه راځمه
مه کړه خیال بی اوداسه نه يم دلبره

چې مهجور دي لتوي ته نه موندېږي
چې مې غواړي بيا به زه نه يم دلبره

« « « « » » » »

اے خدايه ساتندوی شی د تقدیر د هغو خلقو
چې روغ شي زخمي زړونه په تدبیر د هغو خلقو

په عشق او ملي ننگ کښې چې رحمان او خوشحال خان شي
شهرت دې په دنیا کښې عالمگیر د هغو خلقو

خپل وطن کښې حق د پښتنو غواړي نو او ګوره
لاس کښې زولنی پښو کښې زنجیر د هغو خلقو

نازونه هم چې وړې شي او شمله هم ټیټوي نه
د ښکلیو محفلونو دې جاگیر د هغو خلقو

وژل چې د ميري ملا صاحبه گناه بولي
روا شو قتلول ستا په تقريرد هغو خلقو

پردي جنگ کښي دگل غوندي خواني چې د چا لاري
په ورانه پښتونخوا کښي کوم ويرد هغو خلقو

چې هيڅ يې هم د جنگ ترهگري سره کار نه و
د ختو مېلې ړنگي کړي خنزيرد هغو خلقو

چې خپل جانان يې خپل شي او رقيب له منځه اوباسي
مهجوره که مني چې زه يم پيرد هغو خلقو

««««»»»»

د تنکي ځلمي مرځي که ظلم نه دے
بيا چي دا په پښتونخوا کوي دا څه دي

کور می پنگ شود رپه در چپ گرخوی می
ظالمان یه خلۀ دچا کوی داخه دی

زما کور کڻي ڏي د سرو وینو ڇنڇنونه
د ڀڄه خپل کور کڻي گدا کوي دا ڇه ڏي

د ګلونو لومړۍ ګډه شو ځکه ژاړم
خپل پردي چي داپه ماکوي دا څه دي

په بدل کښې د وفادې هم مه جوړه!
چې دې یار خو مره جفا کوي دا څه دي

مخ نمبر

زه دې ټول نازونه وږمه دا وفانه ده څه؟
ته مې بېگاسبارتې دغه جفانه ده څه؟

غريب بنیان کښې هم خولې دے ته خپل کوټ اوگوره
دا په گرمۍ کښې په غريب پورې خندانه ده څه؟

»بابا روټۍ روټۍ،، دا چغې د دې کورنه راځي
په دا ماني کښې دا سندري دا گلانه ده څه

حق د واکدارو دے منم د دنيا ټولې مزې
زما د پاره يې روا هم تمنانه ده څه؟

ستا د پنځو ستورو هوټل کښې شته شراب او شباب
وچه ډوډۍ ماله تنبو کښې هم روانه ده څه؟

چې په دې ملک کښې ترې تر ټولو زياته وينه توی شوه
مهجوره پېژنې زمونږه پښتونخوا نه ده څه؟

«««««»»»»»

دا ما زغه مې تېستېدلي سره گرځي
چې رقيب زما د ښکلي سره گرځي

سکه وروڼه چې په يو کور کېږي او سيږي
پکار نه ده چې ترينکلي سره گرځي

يو جهان شي غږېو نيولې بوره مور چې
د يو سري زوی د څلي سره گرځي

پام کوه لکه چې ورکه چرته غواړي
يو سړي د تاد کلي سره گرځي

رقيب ژاړي چې مهجور او جانان يو ځای
ده په سترگو دي ليدلي سره گرځي

««««»»»»

چا ته دې په ټول عمر خوږې خبرې اونۀ کړې
چا ته دې خواږه په نوم تر څې خبرې اونۀ کړې

وچې رښتيا وايه په چا بنۀ لگې که بد لگې
چرې په لونده ژبه لوندې خبرې اونۀ کړې

ما چې زلفې يادې کړې سپين مخې راته اووئيل
بيا گورې په سپينه ورځ د شپې خبرې اونۀ کړې

برند مې په غوښتنه شو، وې خبردار شه ياد لره
بيا چې په دا خلۀ زما د خلې خبرې اونۀ کړې

زړۀ مې چې بې واکه شي په واک سترگو ته اووايه
دغه کلک سړي ته چې پستې خبرې اونۀ کړې

څه رېباره يار ته وايه هغه څۀ چې زه وایم
گوره سم سړي يې چې کږې خبرې اونۀ کړې

بنۀ شوه چې دې اوخندل مهجور ته د عادت خلاف
نن دې په تروۀ تندي تروې خبرې اونۀ کړې

«««««»»»»»

بي فڪره پڪڻي مه ڳرڻه اشنا وزيرستان دے
دا غرونه پالي ناري او ڪنڊي دي خطرناڪي

منم چپي ستا وسله ده زوراوره خودا واوره
زمونزه پخوانۍ زړې وسلې دي خطرناکې

رقيب په غصه راغري په اوږه توپک نيولې
په مونږ ويني چې نن مې ارادې دي خطرناکې

مسلم په لاله باندې جنگيږي بې وسلې نه
کافر په دایقین چې یې فتنې دي خطرناکې

مہجورہ! ہدیرو د شہیدانو کنبی ډپر گرځه
دبمن ته تر ژوندو دا هديرې دي خطرناکې

مخ نمبر

خيال چې نه کړي نوره منډه
شي جذبه د تخليق شنډه

نه يې زوی نه يې لېور شته
پنښتونخوا ده هغه کونډه

د مغرب تهذيبه خوار شي
پنښتنه دې کړه برېښنه

مهجور ستا مينه کښي سوځي
خه لوگه شي خه غرغډه

««««»»»»

ډي ائي خان 2005م

څه خو گرم يو خپل څه د حالاتو په قصور کښي
رو شوه حيا ختمه د پښتون په لور او خور کښي

لونه د حوا ته هم اسمان له شرمه شين شو
ما چي څه ليدلي په دا سترگو دي لاهور کښي

يو چوپتيا وي بل کښي لوبې ماشومان کوي
فرق دے فقط دا په يوه مېله او په کور کښي

زوی چي څومره خوږ او خوش اخلاقه وي نوسيال يي؛
نشته دے په ورور نه په عزيز نه په تربور کښي

خوري پښتني بي ستره مة گرځه پېدا کړه؛
کومه غېرتي جذبه چي وه ملاله ترور کښي

خوري يي د غريب نهر بچي نو غورځوه يي مة
نيمه سوځېدلي هم روتی ستا په تنور کښي

مينه که گناه وي نوبې شکه گناهگار يمه
نور څه گناه نه وينم لاليه په مهجور کښي

«««««»»»»»

خيال کوه نظره په شپو تورو د مزل کښي
 ډېري بلاگاني دي د زلفو په ځنگل کښي

خدايگو چې گهري ورسره هغسي خوند نه کوي
 خوند چې د بنگرو و په مړوند د پېغلي جل کښي

تب جنې مې جذبې کړي د سرو وينو قطارونه
 خوب کښي وينم ځان چې په ژړا يم په محفل کښي

خوند و د غزا د تېرو تورو په پرکار کښي
 پروت چې شهيدان وو سره سپوري د پرېغل کښي

توري سترگې مه رايه څه چل د سپېلنو کوم
 ډېري سپيري سترگې دي زمونږ په چاپېر چل کښي

خپل بچي دي گرځي د لندن مستې هوا کښي
 زوی د غريب جوړ کړې خودکشي ته په چل ول کښي

ذکر د بنگرو په ځای د سرو وينو پکار د
 دا که نه وي خوند نشته مهجوره په غزل کښي

««««»»»»»

مينه بڼه وي چې د مينې په دستور شي
بي دستور مينه هر چا ته پغور شي

غم د هرې لويې به در سره وي
چې جينې د پښتونخوا د لور او خور شي

زړه مې چوي چې غريب د گران وطن مې؛
د ظالم د لاسه پر مخې نسکور شي

چې رڼا د مخ بڼکاره کړې بيا مې بولي
زه موسی شمه کوڅه دې کوه طور شي

په نفرت کښې خو تر بور هم زما ورور دے
خو په مينه کښې خپل ورور زما تر بور شي

مهجور هغه بد قسمته شاعر زه يم
چې ژړا مې د زرگي هم ټنگ ټکور شي

««««»»»»

مئي کال 1972م

يادگېر نه: دلته د موسی او کوه طور هسې د تشبې په توگه استعمال
شوي دي- زما مطلب دا هر گزنه دے چې گني پېغمبر نه منمه او نه
کېدے شي- هسې نه چې څوک راباندې د کفر فتوا اولگوي-

تاد راتلو خپلې وعدې ماتې کړې
ما هم په نه زړه گلدستې ماتې کړې

چا چې د بل د کور ويړې ماتې کړې
د خپل محل يې هم تنبې ماتې کړې

خپر ککړو د هوښيارانو ته خپر
که لېونیانو زولنې ماتې کړې

گيله به څوک کړي د خیرن نظر نه
چې پښتنو پغللو پردې ماتې کړې

څوک یخو سپورو کښې خوبونه کوي
چاپه سره نمرپه ځان خولې ماتې کړې

دې تا کچه غوندې ځوانۍ د خلقو
ډېرې پخې پخې توېې ماتې کړې

زما په کور کښې مړې ډېوې مهجوره!
د رڼاگانو سلسلې ماتې کړې

««««»»»»

په سترگو د دوربين کښي دا څه بله فلسفه ده
په گل کښي هر بلبل ته د حبيب محب قيصه ده

قلم چي د صابر ويني د زړه څخوي بېت شي
زړگي هم د شاعر په خداي چي سمه غم کده ده

په سترگو د خوشحال کښي شاعري حبض الرجال دے
غزل کښي د رحمٰن د دروېشانو يو قيصه ده

نازيږي ابدالي چي دا رازونه د شاهي دي
په خيال کښي د بابر ژوند د خوندونو يو موقه ده

حمزه جنت ته هم بي پښتونه درومي يارانو
غني ته پښتونخوا بس د لعلونو خزانه ده

ژوند هلاکو خان يا چنگېز خان شو داسي ښکاري
په گران وزيرستان باندي يې کړې بيا حمله ده

اوبه راځي د چا د لوريه خړې يې په چا کره
معلوم دي کار کونکي خود ټول کلي کره ده

چې کوم کوډگر په گران وزيرستان وکړلې کوډې
کوم ځای چې به گلونه توقيدل هلته مورچه ده

چې نيا هم پکښې ناوې ښکاري ماته خدا راشي بس
لږه چې وي تپدي کمالی توره برقه ده

اے د وخت چنگېزه ستا به هم راځي نېټه د مرگ
اے نن خودې په خلۀ نوم اخستل هم يوه فتنه ده

څه کار چې چرته اوشي گناه گار بې گناه نشته
څوک هم چې مخ ته راغی نو خطا کړې هغه ده

مهجور ته دې قسم وي چې څه برخه پکښې واخلي
پکار د پښتونخوا چې قصيده که مړي ده

«««««»»»»»

زه دا نه وایم اشنا چې هر ژوند د مرگي نه دے
چې سامان د بل د ژوند کړي دا سر د مرگي نه دے

مفکر شي خاورو لاندې خو فکرونه یې ژوندي وي
چې د قام فکر کوي چې چرته دے د مرگي نه دے

زړه دې کانه دے ظالمه خه بې وخته دې تیار کړو
دا تنکی ځواني یې گوره دا ځلم د مرگي نه دے

چې نفرت ترینه تېښتېږي محبت ور غاړه وزي
دا په ژوند مین که خپل دے که پرد د مرگي نه دے

د دې ځوان د زنکدن هره سلگۍ د ارمان ډکه
رېبه دا د ارمانونو ډک زړه د مرگي نه دے

ته خو خپل سپي ته بېگا سبا شاوره ورکوه خان يي
غريب دې نهر مړ شي خوشتا سپي د مرگي نه دے

ته چې ملک هم ټول يو بولي بيا په يو ملک کښي دننه
دا پښتون دې خبر دے مري خوشتا بچاي د مرگي نه دے

يو ته بم په لاس کښي ورکړي بل کاپي او کتاب لولي
د يو مرگ ستا ضرورت دا بل بچي د مرگي نه دے

مصور ته مرگي راشي تصويرونه کله نه مري
چي ظلمونه کړي تصوير مهجوره! دے د مرگي نه دے

د مهجور دي ارمانونه ټول پوره خوياران وايي
د اوي کالو شاعر ترخه مود دے د مرگي نه دے

«««««»»»»»

د لويو خلقو د فکرونو سره لوبې کوم
لکه ماشوم د کتابونو سره لوبې کوم

له مجبوري ورځ په خندا تېروم خلقو سره
د شپې ژړا کوم غمونو سره لوبې کوم

اکثر د هجر په دوزخ کښي يم خو کله کله
ستاد وصال د جنتونو سره لوبې کوم

بندي خانې افسره مه ویرېږه تېنتمه نه
زه د مړوند د زنځیرونو سره لوبې کوم

يمه پښتون زما بې سرو ساماني مه گوره
زه طاقتور مغرور ملکونو سره لوبې کوم

په سپينه ږيره چې استازې د مرگي ووينم
زه د نيمگريو ارمانونو سره لوبې کوم

شايد چې خلقو ته به ښکارم لېونې غوندي زه
زه د ځوان مرگود قبرونو سره لوبې کوم

مهجوره! کله هم چې څوک زما په خوا کښې نه وي
ستا د خوږو خوږو يادونو سره لوبې کوم

««««»»»»

اگست کال 2006م

لري چرته ځوابونه شوندي سري
شرموي سره ګلابونه شوندي سري

کري دنيا د زړه بدلېه را بدلېه
راولي انقلابونه شوندي سري

سپين مخونه قرارونه د زړه يوسي
وړي د سترګو نه خوبونه شوندي سري

ګراني! وايه د چا خوبه دي تالا کړه
دا چې راغلي سره لاسونه شوندي سري

توري زلفي توري سترګي چې شه بولي
دي د ميو ډک جامونه شوندي سري

تصور د بنکلي يار کوه مهجوره!
توري زلفي ولونه ولونه شوندي سري

«««««»»»»»

جماعت هشتم ميل اسکول کړمه کال 1964م

د مغرب تهذيب چې اورسېد کمال ته
اوس به درومي ننداره يې کره زوال ته

تارا کرې چې وه نخبه مسافره
ژاړم هر سبا بېگانه رومال ته

د پښتون په لرو برکښي چې وېش پوخ شي
شابه زور ورکړه تور مخيه خپل دېوال ته

چې شنې ونې يې په سر باندې گدا کړي
تاتره لغړ سر نه رسي شوال ته

مزدوري به کوم زه خړو جامو کښي
پښتني ستا د پردې ستا ښکلي شال ته

گلې وډې ليووني زړه ته راډرومي
د ښو بدو انتظار کوم ستا خيال ته

پېغام ورکړه ديؤ والي پښتنو ته
د ژوندون اعتبار نشته نوي کال ته

د پښتون په ماضي مه ژاړه مهجوره!
کړه يې فکر مستقبل ته گوره حال ته

««««»»»»

تا که ايښه بيا په زلفو کښي ول نه و
زه لگيا به د تيارو په مزل نه و

عاشقي بوالهوسي به سره يو وو
که په مينه کښي و دار ته ختل نه و

کاش چې نه و رقيب او ښکلي ډېر و
دا سپره ازغي په څنگ کښي دگل نه و

کس ناکس به نه ليدې پښتني خورې
که بهي وخته دي وتل روا تل نه و

زړه مې غواړي چې ښکاره مې مينه نه شي
چې هيڅوک مې په دې لاره کښي مل نه و

د مهجور په عاشقي به څوک خبر و
که ليکله يې دا ښکله غزل نه و

««««»»»»

نوره دې غواړم ابادي ډېر مې په تا وژل
بس زياتي گل اوسې ما ډېر په پښتونخوا وژل

دا د سلگو چي نامعلوم غوندي اواز اورمه
چي دا بازگشت زما د وړو که بل چا وژل

ما خوب ليدو چي څوک پښتو د دوزخ ژبه بولي
په دا خبره ستر حمزه تر مخ زما وژل

دلته ځوانان په وينو سره هلته يې بورې ميندي
په چغو چغو مې په آ او هم په دا وژل

خوک په ملا پسي لگيادي خوک منبر ماتوي
په بي وسي مي د منبر او د ملا وژړل

ماله ژړا وه توبه کړې د خدا نيت مي و
خو دي خپل لوتي لوتي کور ته مي نن بيا وژړل

ته نا پوره ارمان ته نه گوري نېمگري دنيا
که چا مرگيه د ارمان په نيمگرتيا وژړل

ما توقي نه دي زده مهجوره په قسم او منه
ما چي په چاهم وژړل ما په رښتيا وژړل

««««»»»»»

لاره کښي ناست يم لاروؤ ته گورم
د چا بي پامه تېرېدو ته گورم

ماته د ميني مزل گران ښکاري چي؛
د زماني سړو تودو ته گورم

ستا په حيا چي قسمونه خورمه
پښتني خوري ستا پښتو ته گورم

مصيبت نه د مصيبت د ميني
زه په دې چل خپلو پردو ته گورم

وائي ظالم چي کله زه مهجوره!
د غريبانوؤ سلگو ته گورم

«««««»»»»»

کال 1972م

وايه رښتيا چې ته غلط په دې گمان يې که نه
دا نورد زمکې دي او يو ته د اسمان يې که نه

ظالمه زړه خو دې لا غواړي نورې سرې وينې هم
وايه پښېمان په دې بې وخته مرگ دخوان يې که نه

چې د کاروان منځې د سر نه ښکته پورته گوري
خه ژر بدلې په ړنگ پنگ وزيرستان يې که نه؟

د کشمير ظلم د لمحې لمحې په خله دے جاري
په پښتونخوا چې کوي ظلم بې زبان يې که نه

صفت کوه د گوړ گوتي زلفو شاعري يې منم
فکر کوه د پښتنو هم ترجمان يې که نه؟

ته په تشبيه او په تلميح باندې ځان مۀ کړوه
مهجوره وايه خوښ په امن او امان يې که نه!

«««««»»»»»

يادگېر نه: کشمير زما هم د زړه سر غدار نه يم

اے سرپه لږ خپل کار ته فکر وکړه
چې پرې نور ځي هغه لار ته فکر وکړه

غم د خپې دې د قام په نوم اخستې
د وطن هريو واکدار ته فکر وکړه

ستا د کور د پردې خيال نه ساتي گوره
د خپل کور دې څو کيدار ته فکر وکړه

دا زړگې مې دې جوړ وړان وزيرستان کړو
خدائې ته گوره لږ دې خوار ته فکر وکړه

د وطن غنم پلوري جيون نه ډک کړي
ووت دې ورکړو اوس دا پلار ته فکر وکړه

وطن خوار شو هر څه لارل سوئيزر لېنډ ته
اے مجه هوره دې سرکار ته فکر وکړه

«««««»»»»»

قيصه د خوږې مينې اختتام ته کله رسي
رڼا د داسې نمرده چې ماښام ته کله رسي

دا داسې وخت تيري ده د اسرار او رموز ډکه
چې وخت ورته ولاړ وي دا انجام ته کله رسي

فرهاد او شيريني او د لېلي مجنون خبرې
په داسې کنايو کښې څوک پېغام ته کله رسي

ژوندون داسې سفر د مسافر ته پته نشته
د نمر سپوږمۍ په تگ کښې به مقام ته کله رسي

شاهي سترگو ليدلې څه کمال و په اياز کښې
ډېر لومۍ لومۍ وزيران هم دې غلام ته کله رسي

يو بل ته د ياري نمائشي غاړه وتل خو؛
د لرې نه په زړه دعا سلام ته کله رسي

ته نومۍ مين نه يې اې مهجوره! هسې زړه خورې
ستا شعر د تازه مين کلام ته کله رسي

««««»»»»

مدام به نه وي دا ځواني دا هم په خيال کښي ساته
د دنيا هر څه دي فاني دا هم په خيال کښي ساته

پښتني خوړي دا خبره تاته نه ده بايدۀ
’’زما صورت زما مرضي‘‘، دا هم په خيال کښي ساته

د خان زامنه دا ځاني درته د پلار پاتي ده
او ستا تر ژوند به وي ځاني دا هم په خيال کښي ساته

تمه د گل ترې مۀ ساته د چا په زړۀ کښي چې ته
کري بېگاسبا ازغي دا هم په خيال کښي ساته

دخان زامنہ د غریب بچی یې خوري قسم دے
خوراک دې کم کړه د خپل سپی دا هم په خیال کښی ساته

دا تورې زلفې ډېرې مۀ چپرۀ زما نظره
وي په ځنگل کښې از مري دا هم په خيال کښې ساته

چې د الهام سلسله کله هم شي بند مه جوړه!
بيا په زور مۀ کړه شاعري دا هم په خيال کښې ساته

« « « « » » » »

جمرو د کال 1970م

تاد لوڅونو د کتاب نه چې وعدې اوويستي
ماپه ناکړيو ګناهونو هم توبې اوويستي

ستا په تراخو او په خوږو خبرو سم پوهېدم
رېبار هوښيار ؤ په تراخو کښې يې خوږې اوويستي

استعماري لمن دې چاته څنډولې چې ده
د خوشحالي په بهانه دې ترې جامې اوويستي

د راز ورغومي به دې شي ټول د لېوانو خوراک
د زړه له شپول دې د رازونو که رمې اوويستي

شايد کمه زما د لوريه د اظهار وي پکښې
زما د شعر نه هر سړي بېلې معنې اوويستي

د زړه ملنګه تش کچکول لا د ارمان ګرځوي
د زیارتونو دې په ډېر طلب کولمې اوويستي

د تورو زلفو په ځنګل کښې خطرناکې منډې
مهجوره! هسې دې په ځان باندي خولې اوويستي

««««»»»»»»

د مجنون څيرې ښکلې ښکاري په صحرا گربوانه
په تارو پي مژه کوي اے د لېلا گربوانه

تنه دې پرې دي څه بېوسه ، بې څښتنه غوندي
لاره کښې پروت يې بژه بگيرې اي د چا گربوانه

هيله د چا د راتگ شته خو که دا هيله نه وه
نن خو مزي کره خپر دې نشته دے سبا گربوانه

چا کرې د دين په نامه بژه چا د دنيا په هيله
چانه دې وژغورو د گرانې پښتونخوا گربوانه

دلته مې ورور په وينو سور دے هلته کونډه مې خور
د چا د چا په غم دې وڅيرم زما گربوانه

مهجور تر خوبه پته غمونه پته له خلقو ساتم
پر پرده چې څيرې دې نن وويني د نيا گربوانه

«««««»»»»»

پکار په ژبه دې چې وشي قېمتي خبرې
ياد الله ياد رسول او يا قامي خبرې

ته خامخا کوه پښتونه د خپل حق خبرې
که نه دې اوري د تور مخي ده مرضي خبرې

پښتون که يوه شي پنجره به پښتونخوا وگرځي
وي به خبرې د پښتون بس د طوطي خبرې

معيار د حسن يوه سپين مخ نه دے فقط لاليه
دا پر اړخونه لري نه د يوه مخکي خبرې

پېغام شپېلۍ کښې د ساتنې د رمې ورکوي
پېغام د قام ساتنه جوړ کړه د شپونکي خبرې

راوړې سپېره نصيب مهجوره! د پرېغل له خوانه
اوس نورې پرېرېده بس کوه د يو کانهکي خبرې

«««««»»»»»

ڀنگ ڇلي چي گوري نو بيا دومره فڪر هم ڪو
 ڏاهم ڊچا بنڪلي وجودونه وو چي خاوري شؤل

ورکې لوپټې شوې پښتنې وینم سرتورې نن
لاړل پښتانه او غېرتونه وو چې خاورې شول

زړه مې هديره ده او پرې نوم ځکه د تاريډمه
دلته ستا وعدي وي ستا لوظونه وو چي خاورې شول

نن په زېږېدې کښې راته هېچرې دامه وايه
خومره دې مهجوره ارمانونه وو چې خاورې شؤل

مخ نمبر

قسم چې ستا د مينې نه بڼه کلک مې و خوړو
شکي شوم بيا مې او خوړو چې سپک مې و خوړو

بنامار ته د تر بور د حسد هيڅ هم پته نه لگي
چې لوی مې او خوړو او که هلک مې و خوړو

اے کاش د ورور ولی د خلې نه یو خلې دا واورمه
پته مې ورور ته ورکړو تره پالک مې و خوړو

غريب وم خود خان روپۍ واپس مې د زکات کړه
زه زمکه وم خوشکر دے فلک مې و خوړو

رحمت شوراته ستا د تورو زلفوپه تياره کښي
پېزوان مې په لاس راغے چې تيندک مې و خوړو

مهجوره! خلق تلل چې نن د خان کره دعوت دے
زه پاتي شوم د مور د لاس سوکړک مې و خوړو

«««««»»»»»

دا ننني سره ویشو مونږ د یو بل غمونه
نه به وي ستا او نه زما د برخې تل غمونه

ستا د وصال سره سره په تصور د بيلتون
ماته له ورايه چينگي داړې خند بدل غمونه

هغه يادونه ستا د شونډو سپين رخسار وو کنه
ماته په سرو سپينو جامو کښي پتېدل غمونه

اشنا د درستې دنياگۍ په غم به او نه رسو
راشه چې وگورود کلي چاپېر چل غمونه

وېره د ویرد خوشحالی په ډمامو کښي هم وي
په یوه خندا پسې رادرومي دلته سل غمونه

ورانېه ويچاره د نياگي د خوار زړگي وه دومره
راتلل راتلل خو په راتلو کښي شرمېدل غمونه

نورې دنيا ترې په خدا خدا مزې اخستې
په پښتونخوا چې له اسمانه ورېدل غمونه

هغه اوس خپل گرځي ملا ماته د غم پېټه په سر
چې د هر چا د زړه په زمکه يې کرل غمونه

مېجوره! هر چاته د زغم په قدر اورسېدل
په وېشندي شه آفرين چې يې وېشل غمونه

«««««»»»»»

مالياره راوړه خپل صاحب ته ننني گلونه
په گلدسته کښي يې خوښ نه دي پروني گلونه

دې تا په مېز دي گلدستي د سرو گلونو پراتي
ماته پراته دي په سرو وينو کښي حلمي گلونه

خپل باغ ساتي خود گل چين دا تور مخي ته گوره
پردي امېل ته پښتونخوا کښي شوکوي گلونه

په خصمانه د ماليار هم مقابل نه شي کېدو
د پښتونخوا د سرو گلونو پنجابي گلونه

معيارد حُسن انتخاب د چاوي شه د چا شه
د چا سري شونډې او د چا سره انگي گلونه

د گل صفت چې کوي بد په ازغو هم مه وايه
د کس ناکس د لاسه ژغوري دا ازغي گلونه

فرق د سپره رقيب او خوږ ريبار په مينځ کښي دا دے
د يو خبري وي ازغي بل وروي گلونه

ماته بهار او خزان ستا دا پستي شونډي بنايي
دا يو سپردي گلونه بل دے غوڅوي گلونه

کړو ستا د شونډو هم رنگي گلاب د گلو باچا
گني په بوي کښي څه کم نه دي د بيري گلونه

خيال کوه نن په پښتونخوا کښي چي ته څنگه ربي
داسي ربيلي تا پخوا وو بنگالي گلونه

مهجوره! څوک خپلو گلونو ته قبرونه کيندي
څوک په مزه خپلو غوږونو کښي ټومبي گلونه

««««»»»»»

زماد ڊپرې خوږې سيمې بدبختۍ ته گوره
پکښې اڀرې شولو ځوانان اوروڼه ولگېدل

د بل د پاره مو چې خپله پښتونخوا وړانده کړه
د خپله لاسه د نقصان او روڼه ولگېدل

تنکی خوانی کسبی ارمانونه غرونه غرونه پراته
یہ غرونو غرونو د ارمان اورونہ ولکبدل

چپي ٽهه مشرشي د کلي تباهي له بس د
ټهه د کلي شو مشران اورونه ولگېدل

مہجورہ! گتے د دنیا چا پکبے ڊبرے وکری
د ځنو خلقو یہ امان اورونہ ولگبدل

مخ نمبر

د وحدت نه د کثرت په لور پرېږم
خدا ځه خبر چې د خلیل څه سره سمېږم

ته په یوه خدا قسم زمانه واخله
چې عالم مې ژپوي زه به خنډېږم

که دې پوه کړم په رموز د تورو سترگو
بیا به ستا په رنجولي سر پوهیږم

خپلې مړې ایرې به بلې کړم چې پوه شم
چې د کلي نه لېږدم که پاتې کېږم

یم دیوه تورو تیارو د چاپېرچل ته
د حالاتو سبلی تېرې شوې بلېږم

تہ مہیؤ ساعت لہ زہ نہ بھر نہ کپڑ
واہ چرہ ستا پہ زہ کنبی ہم غہ یرم

تصور دلالی هم ده راتل دی
مہجور خک پہ جامو کنبی نہ خایہم

يادگيرنه: دا شعر د پښتو د يوې مشهورې ټپې تر اثر لاندې ماليکله
د ۷ ټپه څه داسې وه:
په سترگو تاراته اونۀ کړل
په رنجولي سردي زۀ نۀ پوهېدمه

يوډ خزان وچې سپېرې هوا په مخ وړې ته
د سپرلي ډکې د وږمو سيلۍ بې وخته لگي

لیک د دېوال چې اپوټه د غرور سترګې ویني
د مات قلم ژبه تټی-تټی بې وخته لګي

په صورت روغ په خدا شنه استعماري ذهن ته
د یو غریب د خوړن بدن سلګۍ بې وخته لګي

چاته غصه یې ته له قهره چاته شونډې چيچې
د گل په پاڼو پام کوه ږلۍ بې وخته لگي

چې په زړه سرې وینې وي پندې خله ترخه له غمه
ست د سرو شونډو او خوږې خو لگۍ بې وخته لگي

په سربازي کښې د غېرت مهجوره مخکښې مخکښې
دا دي غلط چې په سينه گولۍ بې وخته لگي

101

پښتنې شملې مې داسې راته اووې
 ”مه مې ږده په داسې سر چې ټيټوي مې“،

انتڭي دې ھم گلاب دي ھم سكروتې
په يۇدم مې سوزوي ھم لوبوي مې

مشورې دي بيا تيار اوسه مه جوړه!
چې مې کلي کښې پرېږدي که ليرې دوي مې

مخ نمبر

چې ويرد وړان وزيرستان مې په غزل کښې نه وي
لکه چې ذکر د جانان مې په غزل کښې نه وي

زموکه د زړه هم وي سوکړه سترگو کښې اوښکې نه وي
افسوس دعا هم د باران مې په غزل کښې نه وي

ردي توکړۍ ته يې ورواچوئ او مۀ يې لولئ
چې درد او غم د خپل افغان مې په غزل کښې نه وي

خپل يې هم ولولئ او بل ته يې هم اورسوئ
قيصه د قام چې د نقصان مې په غزل کښې نه وي

خوند د بې مالگې روتۍ هم پکښې نه وي مجهوره!
کله چې ذکر د خپل گران مې په غزل کښې نه وي

«««««»»»»»

بيادې نو مے غم راواچوۀ زړه گي ته
بس د مے نه مې شي زړه نوره زندگي ته

لاس د خپلو پښتنو هم پکښې وينم
پښتونخوا چې زۀ دې گورم بربادي ته

که دې زړۀ غواړي چې گل مومې بلبله
نو اول لاسونه واچوه ازغي ته

په لاس ورشي چې ثواب ملا صاحب ته
کړې تيار يې تنکۀ خوانه فدائي ته

اسلام نشته تش په نوم اسلام اباد د
اسلام نه وایي په نوم مسلماني ته

خائمرگي پردو بچو ته ثواب بولي

پہ الزام د ترہ گربہ گرفتار شی
خیال کوه مہجورہ! خیلہ شاعری تہ

« « « « » » » »

نخني مود يو ځام د ناستو وړانې ويجاړې شوې
لارې مود تلو او د راتلو وړانې ويجاړې شوې

پورته که اوبه د زور اوړ اوختي څه او شو
مېلې د غريب د اوسېدو وړانې ويجاړې شوې

پلونه چې د ژرندي گرځي يو بل ته څه نه وايي
منځ کښي يې کولمې بس د دانو وړانې وي ويجاړې شوې

تور کارغان چې راغلل گل ورينه سيمه خړه شوه
جوړې ځالې پرېښوې گوگوستو وړانې ويجاړې شوې

هار نصيب د هر گل نه وي داسې گلان شته چې يې
پاڼې د مزار په گل دوستو وړانې ويجاړې شوې

وه د سياست قيصره ملا غلطه پېښه کړه
مينځ کښې خپل خانې د پښتنو وړانې ويجاړې شوې

گنځ لکه ملنگ چې په يوه سپره پسې اوسېځي
مېلې مو په شربس د يو څو وړانې ويجاړې شوې

زور خو لگوي مهجوره بيا به لېونې گوري
بس که څو کړي د زولنو وړانې ويجاړې شوې

««««»»»»»»

نا ممکن دي چې پوره شي ليکل غواړي
ستا صفت د حسن ياره ليدل غواړي

په پردو خلقو گمان د ورور د مرگ کړي
دا گمان په خپلو خلقو اول غواړي

شني جامې د گلبڼه دومره خوند کړي
لکه شني پانې بکلا چې د گل غواړي

لاړل ستا بچي سېلونو د لندن ته
شاگردان دې په سرو وينو لامبل غواړي

تضاداتو د تدريس ته دې حېران يم
يو بچۍ کتاب ټوپک په لاس بل غواړي

په کاغذ چې د لوستونکي اوښکې توی شي
اے مهجوره زړه مې داسې غزل غواړي

««««»»»»»

تار د مينې ترنگوم په ابتلا کښي
پتوم سرې سلگۍ زه په خدا کښي

ارادې مې د تسخير د کائنات دي
نن که سترگې غړومه په خلا کښي

چې دې گورم سرتاپا د وطن ځوانه
کوټ پتلون يې نور څه نه وينم په تا کښي

چم گاونډ ورله راځي ته ورله راشه
په مړېدو د ستا مين سبا بېگا کښي

کور محلت د عاشقانو پکار نه وي
د مين ځولۍ پراتې وي په بېديا کښي

چې دې زړه نه ژاړي مۀ ژاړه مه جوړه!
زيان د دين او د ايمان دۍ په ریا کښي

««««»»»»»»

راشه نن خومې د زړه ورکه سودا کړه
دا سپره رقيب خوياره په ژړا کړه

دي روانې او بنکې ځي خفاله زړه نه
ياره راشه مېلمنې سره پخلا کړه

چې کشمير کشمير دې هر وخت وظيفه ده
په دا خلۀ خويو ځل ياده پښتونخوا کړه

په دا خيال چې په دېوال پورې هم غوږ دي
د رقيب له ويرې ما دېوال ته شا کړه

چې زما او ستا په حال وه رقيب کړم
وه ترڅه خبره تاته خوږه ما کړه

د مرگي فرشتې ماته وېل مهجوره!
زړپوره خپل ارمانونه په دنيا کړه

«««««»»»»»

خه فکر د انجام نه کړي جذبې چې لېونۍ شي
سروي کاندې غټ غرونه ارادې چې لېونۍ شي

هېڅ غم ورسره نه وي د حديث د پېغمبر بيا
ماتيري لري وځي به رشتې چې لېونۍ شي

پوره پوره نارونه هم کودري کړي د خټو
مني د سمندر هم نه چپې چې لېونۍ شي

نظام د کائنات هم خپل په خپله ټول چليري
منکري د خالق شي عقيدې چې لېونۍ شي

رېبه د للمي دا باران خورانه مه کموه
اوزما دا څو باران خورانه مه کموه

په ډک محفل کښي مې په چا دي چې دا سترگې خوږې
په ډک محفل کښي دا يو گران خورانه مه کموه

زما په زړه چې دي هغه يې په تندي ليکلي
د خوار زړگي دا ترجمان خورانه مه کموه

غمجن زړگي ته د اظهار مې يوه ټپه پاتې ده
دا يکه زار او يا قربان خورانه مه کموه

د بڙه گرېوان مې راته بس دي دا څو روغي تنی
دا څو تنی د بڙه گرېوان خورانه مه کموه

د ايمان برخه ده مه جوړه دا رښتيا وئيل هم
رېبه دا برخه د ايمان خورانه مه کموه

«««««»»»»»

اشنا چې ماسره نن راغی د څنگزن نه بغیر
رقيب ځان يوړو په نوکارو د پمن نه بغیر

د ناکامۍ په غم چې مات کاندې خپل سر په تېشه
يا به پښتون وي يا بل څوک نه د کوهکن نه بغیر

يو پنجابي چې په مورچه کښې هوا خلاصه کړله
پښتون خنډل چې ځان له بڼه وم د تيزن نه بغیر

پښتنې خورې ستا زړه لويته بڼه ښکارېده
مشکني يې ښکلې وې په خداي چې د چلمن نه بغیر

چې دې سورلي ته د غرور نه مو تر نه خوښېدو
په گور کښې نن در سره شته څه؟ د کفن نه بغير

راشي يادونه دې زړگي ته ورسره ته نه و
رمې څوک نه پرېږدي ځنگل کښې د څښتن نه بغير

توره لاليه د پښتون وژل اسان دي منم
گرانه پهانسي نه ده چې وي د کلبوشن نه بغير

مهجوره عشق دې چې يې وده څه موسم نه لري
گنې هېڅ بوته نه ټوکيږي د سيزن نه بغير

««««»»»»

د خوندونو ډک وختونو ته دې خبروي
گرانه ياره ستا يادونو ته دې خبروي

د هجران چغې مې ړنگې پنگې يوسي
پالونارو گړنکونو ته دې خبروي

هيڅ اثر د يار په کاني زړگي نه کا
د ملاؤ تعويذونو ته دې خبروي

مراد اونه شو اوس ټول په کاهو وله
لېوني ه زيارتونو ته دې خبروي

زولنې پکښې مزه د بنگړو کاندي
د پښتون دا مړوندونو ته دې خبروي

هسې نه چې دې په لاره کښې بدل شي
ستا وعدو او ستا لوظونو ته دې خبروي

ټول تور مخي او شين سترگي درته يئو شو
پښتنې سيمې ستا غرونو ته دې خبروي

چې سبب د پښتنو د يو کډو شي
اے مهجوره ستا شعرونو ته دې خبروي

««««»»»»»

د گران ټکي راوړل څه مشکل نه دي په غزل کښي
خو ستونزي پېدا کيږي د پښتون په پوهول کښي

اے ښکليه ياره ستا د هرې ښکلې ادا څار شم
خو دا مې نه خوښيږي د رقيب سره خنډل کښي

بد مه وايه خپل مشر ته د قام تر هغې پورې
تر څو چې يې اونه وينې د قام په خرڅول کښي

څه چل چې ترې د څښکلو د اوبو نه شي ټانک ته
تر هغې بې فائدي دي زر ډېمونه په گومل کښي

خدا کله کوي او کله گونځې تندې گرځي
د يو نه دې قربان شم خو قيصه ده په دا بل کښي

فقط هم د ماستو او د چوني خبره نه ده
خو بل څه وو باچا د وخت ليدلي په بېر بل کښي

رقيب دلته که نه وي زما ښکليه راته وايه
مانع دي درته څه د خپل مهجور خواته راتلل کښي

«««««»»»»»

جذبې مې ارادې مې ولولې مې شې سپوا
دا خيال چې زړه ته راشي رادرومې به ته بيا

کېدې شي چې بيا هره ونه شنه د پښتونخوا شي
د چاد غاړې هار ته د سورگل په تمنا

لگيا يونن خوزه او ته آخپله خپله وايو
خبريې؟ چې به څه وي د وختونو تقاضا

چې جوړيې په تانه کړم د بابا زنگيني توري
حېران يم چې به څنگه وي تقدير د پښتونخوا

وختونو پرې ثابته بې غرضي کړه ستا په خپله
مهجوره د کالونو راشه غواړي دې اشنا

««««»»»»»»

يا دې مشهور مونږه بناغلي نه وے
يا په ناکړدو دې تاغلي نه وے

آد مزي خپلې، خوټ، مونږه و
چې مونږه اغوستلي نه وے

د خپل بيري ټيپک په خواکښې مړه وے
خو مونږ له توپو تنښتېدلي نه وے

زړې جامې او دا زړه لوپټه
خوريې خورخه خورمې ليدلي نه وے

ظالمه دا تنکي تنکي حلمي دې
کور لوېدی جنګ ته لېږلي نه وې

يا خو زما وس وې د نويو جامو
يامې بچي راته ژړلي نه وې

توره تياره کښې پروت په وينو بڼه و
دا نمر سپوږمۍ دې راخولي نه وې

اسان کار نه وې په دښمن برلاسه
که له خپل سر نه دې دانگلي نه وې

دا د وخت سپي پښتانه شي خوړې
که سپي دې خلاص کاني ترلي نه وې

خدا مه جوره! پس له غم نه راځي
غم نه راته که دې خنډلي نه وې

««««»»»»»

اوبنکې اوبنکې دي نعرې دي نور څه نشته
د نصيب نه مې گيلې دي نور څه نشته

په زرگي کنبې مې يې ته د زرگي سره
ستا د حسن افسانې دي نور څه نشته

په دنيا که چرته نوم د خوشحالو وي
ستا د سترگو مېخانې دي نور څه نشته

تصور د يو خيالي لېلې 'مجنون هم
تر مطلبه يارانې دي نور څه نشته

که څوک پانې د مهجور د زرگي گوري
د چا نخبې نېانې دي نور څه نشته

««««»»»»»»

21م اپرېل کال 1971م

راشه نظر نن د حالاتو په کتاب کوو
زما خواري او ستا د ظلم به حساب کوو

جينی په خپله رضا لاره د اشنا سره
ورونه يې وايي چې د پلار به څه ځواب کوو

پلار يې وئيل چې خپل صورت خپله مرضي د جينی
ورونه د خور په طرف وو دوئي پېچ و تاب کوو

خلق يې ستا د شونډو سيال بولي نو گورو به يې
باغ ته به ځو او ننداره به د گلاب کوو

چې داسې اوتې بوتې وايي نور څه خو کنه
څه انتظام به د رقيب خانه خراب کوو

يا خو مهجوره! ضرورت د ځې ټول يو شو سره
يا به تور مخي ته ټول عمر جي ”جناب“، کوو

«««««»»»»»

دھر پښتون په غم ښادی کښې ځان شریک وگڼه
په ځان هیڅوک هم پوره نه دے ځان ځانی مه کوه

يا خود وخت د سامري د غوا بچۍ مه پرېږده
او يا گيله په خپلو خټوهارو نۍ مه کوه

چې روا بولي د ورور ويني تويول بې گناه
د جنت تمه خو په دا مسلمانۍ مه كوه

په زړه باچا د مړ په ظاهره يې غلط چې نه شي
خیال د مهجور په دابي سرو ساماني مه کوه

مخ نمبر

چا واخستل خوندونه د يارانو د محفل نه
څوک ځان ته ناست دي اوري د بلبل قيصي د گل نه

څوک کور کښي نامعلومه گولي او خوري په سرمې شي
څوک کور ته اسماعيل غوندي روغ راشي د مقتل نه

زور ډېر د ۛ امريکه کښي ځکه مړه به افغانان کړي خو
د روس غوندي به درومي ټيټي سترگي د کابل نه

دا يوه درسره وليکه په زړه زما د لوريه
سنگر ته ځه په نره څوک خبر دي د اجل نه

زغملے نه شو نوره دا گرمي وزيرستانه
سره هوا به کله په مونږ لگي د پرغل نه

چې مړيو امريکي کاندې بيا خبر که د شهيد شي
د پرلرې نه راغله شابه اوزه له بورجل نه

د پر دېر مې خوروي يواله نشته په پښتون کښې
مهجوره خه سبق به دې څوک واخلې د غزل نه

««««»»»»»

يادگېر نه: ما دا غزل په کال 2009 م کښې ليکله ؤ- کله چې په خوست
کښې د امريکه د سى، ائي، اے دا اوچتې پايې ووه (7) افسران په يو
ځايې په يوه ورځ مړه کړه شول پښتيا گون په دې جنگ کښې تر ټولو
لويې زيان ؤ-

کله د غم کله د ظلم لاثاني مشقینه
ډېر په خوشي مني دا زړه مې د لالي مشقینه

تو ته وو يودوي که نه قېد پکشي اتيا زره شوې
تور مخيه بيا دې دي پېل کړي بنگالي مشقینه

وسله دو ټوله تو په لوس کشي پشتين سير په ويني
تور مخيه مۀ کوه نور دغه چنگيزي مشقینه

پاشتین چې ژاغ دې خپل حق کوو ورته غدار ويایي ته
په تور سري د ميژه مۀ کوه پوځي مشقینه

ته چې په خپلې غريونې تل ظلمينه کوي
درته راو بولي ته ويا يه کيم مفتي مشقينه

زړه مې تانوکې دای لږ فکر د زیوتي سره که
هره تانوکې بندې مۀ که د ازغي مشقينه

کله شي موت روتۀ سبب دې بې عزتۍ وگرځي
په سپينې لېچې کبې خو مۀ که په بنګري مشقينه

مېدون د مينې کشې بې خوفه بې خطرۀ گرځي
مهجوره تل کوي بې تېرې ننګيولي مشقينه

««««»»»»»

د يو ورک غزل پاتې برخه

خبريمه بيا زه زما ژبا به څنگه وي
خو وايه گلبدنه ستا جفا به څنگه وي

لگيا يونن خوزه او ته آخپله خپله وايو
خبريې! د وختونو تقاضا به څنگه وي

دا وريځې د آهونو چې ترې پرځه راوريږي
خو ښکې که ترې ډلۍ شوله نو دا به څنگه وي

مهجوره د هجران په سره غرمه کښې چې اونه سوي
په وخت کښې د وصال سبا بېگا به څنگه وي

««««»»»»»»

چې په يوه ځله به افغانان شي نا هيڅ کله نا
چې به پوره زما ارمان شي نا هيڅ کله نا

فضا د بدر چې امت ځان کښې پېدا نه کړي خو
مدد راکوز به له اسمان شي نا هيڅ کله نا

رقيبۀ داخيال دې چې بيا په زړه کښې هم تېر نه شي
دا چې به ستا زما جانان شي نا هيڅ کله نا

دا چا سپړو سترگو خوړلې دے امکان ئه نشته
ودان به خړ وزيرستان شي نا هيڅ کله نا

اوس په ډنډر د گل بلبله ته چغار مه کوه
چې به سمسور بيا گلستان شي نا هيڅ کله نا

مهجوره زړه چې پرې راټول شي داسې نشته دے څوک
مور نه بغېر که ډک جهان شي نا هيڅ کله نا

«««««»»»»»

چې د راتلويې ما سره کلکې وعدې کړې دي
دا یو خوشې مې چا د پاره شوگيرې کړې دي

چا که خبرې بدنيتې مات ته ترخي کړې دي
خو ما تراوسه د هر چا سره خوږې کړې دي

د زړه کوټه ته مې وس نه وو د چاپېره دېوال
نوله ناکامه مې د غنوتري وېرې کړې دي

په باغ کښې نشته د مې په خاورو کښې ځلمي گلونه
ستر مې نن مې خو پېرې د هديرې کړې دي

يو جماعت راته پکار د مې د پښتو د تبليغ
يو خو کسانو ارادې د سه روزې کړې دي

پښتو ساده پښتو سوچه پښتو اسانه ژبه
مهجوره! ما هم د خو ژبو مطالعې کړې دي

«««««»»»»»

جذبې چې مېړنۍ وي په جذبو کارونه کيږي
د بڼه گرېوان بې ستنې په ازغو کارونه کيږي

د ژوند دا خړډگرشي د همت په يوم گلونه
چې پنه شي کړي وده په خولو کارونه کيږي

زياتوب د علم غواړي نورې ژبې زده کول هم
ليکولولو او وايو په پښتو کارونه کيږي

لومړنيت لويه جذبه او حوصله چې پکښې راشي
د روغ صحت په توره د مودو کارونه کيږي

مرگه چې مغز م مات کړي نو هر څه په تپه او دريږي
اشنا په د م دنيا کښي د ژوندو کارونه کيږي

ځواني چې زړ بوډي شي ارادې هم زړې کاندې
چې پغلې ارادې وي د ځلمو کارونه کيږي

صحت هم تل روغ نه وي مرگه راشي دولت پاتې
که خاندو او که ژارو دا يو څو کارونه کيږي

بس خبر د م ايمان غواړه چاپېر چل گوره مهجوره!
ترخي م وايه چاته په خوږو کارونه کيږي

«««««»»»»»

له سترگو نه د اوبنکو قطارونه دي وريږي
په غم پسې بل غم دے بس غمونه دي وريږي

مړه زمکه پرې ژوندۍ شي دا فرمان د پاک الله دے
دا زېر د ژوندون دے بارانونه دي وريږي

له سترگو اوبنکې خاڅي که کوته ديؤ غريب ده
شېبو شېبو باران د تا يادونه دي وريږي

زانگو کښې ماشومان نه کوي خوب په چغو سر دي
په ټول افغانستان باندې بمونه دي وريږي

پښتون دې خپل کتاب د عمل اولولي خه وائي
فرقي فرقي پښتون دے غذا بونه دي وريږي

زمونږ نصيب په سمه کښې سکروتي او گرمۍ دي
په غره زمونږ د سيمي بهارونه دي وريږي

په وران وزيرستان کښې لا پاسته نوي ازغي دي
مهجوره! خلق وائي سره گلونه دي وريږي

«««««»»»»»

بلبله وايه ته خفه په غم د ځان يې که نه
او يا په باغ کښې خبر شوم له خزان يې که نه

له اوښکو ډکې سترگې کرځې څه خبره خوده
له بمبارۍ خبر په ړنگ وزيرستان يې که نه

په هر غزل کښې دې چې ذکر د ښکلا کومه
وايه رقيب ته چې فقط زما جانان يې که نه

چې ټوله ورځ دې په پټې کښې مزدوري کوله
بيا ټوله شپه يې مجاهد هغه دهقان يې که نه

چې هر ظالم هر زور اور پرې طاقت و ازمایه
روس شو تکرې اوس امریکه هغه افغان یې که نه

مور د بمونو نه هم اونه ویرېدې ښاغلیه
ستا په غېرت شه افرین بهادر خوان یې که نه

له غېرتي خاورې پیدا یې چې سنگر ته درومي
په تمنا د شهادت ته ور روان یې که نه

مهجوره داسې شعر لیکه چې پښتون یو شي سره
ته په نفاق د پښتنو څه پرېشان یې که نه

«««««»»»»»

یادگېر نه: دا غزل ما هغه وخت لیکله و چې امریکې په افغانستان باندي
د «بمونو مور»، یو بم اچولې و-

د غم تپوس يې مه کره زيات يې خوند د بې غمی شي
چې سر شي په گدا د چا په غم کښي لېونی شي

عاشق د عشق په سر کښي کلے کور د جانان غواړي
چې مينه لېونی شي کلے پرېردي غرخنی شي

غوښتنه د خواهش بوډا له زړه نه اوس بهر کره
چې لور يا د نسی د پښتونخوا هره جینی شي

تر لې د تقوی سره د دین دنیا هر څه دي
د یو دروېش په وجه کور وړوکی کورنی شي

لمبه چې د ډیوی وي ترې ایرې پتنگان پروت وي
لوگه چې د زړگي وي خپل جانان ته سپېلنی شي

مهجوره! د هابیل او د قاييل قيصه شي جوړه
چې ورور د ورور په برخه کښېني جوړه تربگنی شي

««««»»»»»»

چې کور کښې ډيوې مړې وي پتنگان کله راځي
غربت چې تر حد زيات شي نو ياران کله راځي

چې زړه له غمه شين شي نو له سترگو اوښکې څاڅي
په شين اسمان چې وريخ نه شي باران کله راځي

رقيب دله خفا کړو اوس جانان ته جرگې لېږم
د اوښکو بې جرگو خفا جانان کله راځي

د وخت په زولنو تړلي لاس کلک دي د هر شي
بې وخته بې نېټې سر ته ارمان کله راځي

و عتصمو بحبل الله خو ستا امر مني ټول
په يوه خله مسلمان ستا په فرمان کله راځي

مهجوره! دا په وهم او په گمان کښې د چانه وه
چې خړ وخت به په گل وزيرستان کله راځي

«««««»»»»»

د ځيگر زخم چې زيات شي پرې دوا خو داسې نه وي
مصيبت کښې سترگې واړوي اشنا خو داسې نه وي

پنجابې چې «سرلښکر»، ته بد رد وايي غدار نه دے
په ژړا پښتون غدار شي چې ژړا خو داسې نه وي

په خدا دې کافر وائي خپل کور سوزوه شاباش
*ستا په خله سوځي خپل کور پام کره ملا خو داسې نه وي

چې په يو گزار د بوټي ورزما د کوټې مات شو
سپاهي خندل چې وروي ياره بيا خو داسې نه وي

ماوئيل گل وزيرستان مې لوټې لوټې شو مهجوره!
په خدا شو وې د گل وطن ښکلا خو داسې نه وي

«««««»»»»»

*دفرانس واقعي ته اشاره وي

مسېد ووله لهجه

پشتاني خورې ډېر دې کشلي دي شنکي خولینه
پشتوته کسه بچ کوه خپل غبرتي خولینه

خيرن نظر و ورته کو ځوناور داسې هن شته
پت سوته مخ او په چامه وينه بېخي خولینه

چې دې خولې روشي په مخ او بيا يې ووينځي ته
داسې چرکيزي که منې لکه غلمي خولینه

پرده کوه چې نن سابو داسې وژ سترگي هن شته
چې حيانۀ کو ځير ځير کسي کشلاکي خولینه

داسې جينکۍ هن په اټک بندي روپورې وتې
چې دې ځوانونې لامدورې ته گرځوي خولینه

پشتاني نۀ دې اړوېدلي مې په خپل غوژينه
هغه گلۍ په گلۍ گرځي خرڅوي خولینه

چي د مېوند نقشه بدله کو په يوه سندره
ډېر نا يو دوه دا وي خو وي چي ملالي خولینه

د ساکه خور د ساکه لير خولینه کسه خبر د
مهجوره! پام که چي اونه کسي پرادي خولینه

«««««»»»»»

اگست کال 1998م

يادگېر نه: د هرې ژبې په شان چي په لويو لويو علاقه کښي ويلي کيږي
او د هرې علاقې خلق يې مخصوصه لهجه کښي وائي پښتو هم يوه داسې
ژبه ده چي تقريباً تقريباً په ټوله پښتونخوا کښي ويلي کيږي-خو د
لهجو او الفاظو د ادائگي په فرق اوس د پښتونخوا په دؤو غټو برخو
کښي ويلي کيږي- نو لږ شان د افسوس خبره دا ده چي په شمالي
پښتونخوا کښي کومه لهجه پکار کيږي په هغه د جنوبي پښتونخوا خلق
پوهيږي خو چي کومه لهجه کښي هم دغه پښتو په جنوبي پښتونخوا
کښي (د کرک نه تر ژوب بلوچستان) پورې وئيل کيږي په هغې باندې د
شمالي پښتونخوا خلق نه خو پوهيږي او نه پرې د پوهېدو کوشش کوي
- نو ما ځيني غزل او نظمونه په د جنوبي پښتونخوا کښي د مسيدو په
لهجه کښي ليکلي دي- چي دلته ترينه يو غزل را نقل کوم- اميد لرم چي د
شمال پښتونخوا وروڼه به هم پرې پوي شي-

نظمونه

تېره ورځ ته

اے تېرې ورځې چې رڼا مې په وطن تېره شوې
د سپين سپېڅلي رڼا نمر سره چې نن تېره شوې

لا دې سرخي د شفق شته په انګود اسمان
د گران وطن په هر صحرا په هر چمن تېره شوې

چا په خندا په خوشحاليو په چرچقو تېره کړې
او په چا سخته لکه وخت د زنگدن تېره شوې

درنه کوم يو څو پوښتنې د جهان په حقله
يو څو سوالونه د دې دهر د انسان په حقله

○

خومره دې وايه تماشي په دنياګۍ ولېدې
غوندې دې خومره د مستۍ او خوشحالي ولېدې

په ټول عالم په هر طرف مسته مستي وه که نه
چرته له غريبوه ډک زړگي کښې دې سلگۍ اولېدې

يا دې نظر و په رېښمينو جامو پټ بدن ته؟
که بڙه جامو کښې دې ښکاره د چا پندۍ اولېدې

تا بس کتي ښکلې ښکلې او محلونه د چا!
که دې بي چته بي تنبي زړې کېږدۍ ولېدې

په عېش کدو د دې دنيا کښې زړېوډۍ وه او ده
که خړې پړې دې خولې خولې ځوانۍ وليدې

خومره ډاکې د چا په ننگ او په ناموس پرېوتې
خومره دې وايه د بي وسو مجبورۍ ولېدې

خومره حقونه شو تر پښو د غاصبانو لاندې
په وير ژړا دې وايه خومره پابندۍ وليدې

وايه زما پښتنو ورونو په خدا تېره کړي؟
که په ژړا دې پښتنې پېغلې جينۍ ولېدې

اودې ليدې د لويټو پيڅې لوندې په اوښکو؟
که د ځوانانو دې کړې وږې پگړۍ وليدې

ورانې ويجاړه مې پراته وه پښتونخوا هغسې؟
که دې په کندو په لېرو کښې ابادۍ ولېدې

خوره وره په محکومي رضا مندي وه که نه؟
غلې خوندي دې ولولې د ازادۍ وليدې

وايه مهجوره! ته زمانې سره ديون د پاره
پکار دي څه د ژوند د نوي سېاون د پاره

«««««»»»»»

زړه مې غواړي

دا چې اوسي د سرحد په تورو غرو کښې
دا چې پلار نيکه يې پروت دي په مورچو کښې
چې مړه ښکاري د ژونديو په جامو کښې
زړه مې غواړي چې حساب و ۍ په ژوندو کښې

دا فضا چې مې اهونه پکښې شوري
دا فضا چې لري ښکلي ښکلي ستوري
چې د شپې مې توره شپه د قسمت گوري
زړه مې غواړي چې پراته مې و ۍ په پښو کښې

چې سبب د يو څو تنو د راحت وي
چې سبب د يو څو تنو د عشرت وي
چې سبب د يو څو تنو د خلوت وي
زړه مې غواړي زلزلې داسې ښکلو کښې

زرۀ مې غواړي د يو بل چي څنگ په څنگ و
زرۀ مې غواړي د باطل سره په څنگ و
مونږه ټول يو ځايي ولاړ په نام او ننگ و
زرۀ مې غواړي اتفاق په پښتنو کښي

مہجور نیت لرم د داسې ټکې چارې
چې لار بندود وي د عمل د نېغې لارې
چې رڼې شي پرې د غرونو پالې نارې
زړه مې غواړي یو شعور خپلو پردو کښې

« « « « » » » »

وختونه

کله کله مې ياد يږي تېر وختونه
بنه وختونه خو افسوس په شمېر وختونه

کله کله از مري هم گيدړان کړي
کله جوړ کړي د گيدړ نه شپږ وختونه

کله يو ساعت مخه شي د کالونو
کله جوړ د سترگو رپ شي ډېر وختونه

کله وخت د خوشحالو راشي مهجوره!
کله غواړي د وختونو خپر وختونه

««««»»»»»»

زه

گرځمه تل د لېونو غوندي زه
خپلو ته ښکارم د پردو غوندي زه

ستغود ژوند ته استقلال لرمه
د پښتونخوا د تورو غرو غوندي زه

کله فضا کښي اواره گرځمه
مهجور د چا د اسوېلو غوندي زه

«««««»»»»»

پوښتنې

اے د مو هو مو پوښتنو بهیـره
 اے د دلسـوزو اسـو پلو بهیـره
 اے د ستومان انسانیت قافلې!
 او اے د تورو تورو شپو بهیـره
 شپه د مزل به دې سبا کله شي؟

○

خه خوے لرې هم د لوگي؟ لوگيه
 اے د لوانده غونډې لرگي لوگيه
 لوگے لوگے به يې که ورېخ به هم شي؟
 اے د مظلوم د مات زړگي لوگيه
 تا کښې به تندر او برېښنا کله شي؟

باچا بي تاجه د وطن ستره دے
 دا په خوارو زارو مين ستره دے
 راشي او گوئ که رحم لرئ
 خولې خولې دي ټول کو هکن ستره دے
 مورد شیريني به رضا کله شي؟

دا چې دي بندي د سرکار له وېرې
 دا چې دي بندي د خونخوار له وېرې
 لږه ښکاره شه نامعلومې نېټې!
 دا بندي خلې د استعمار له وېرې
 چې په خپل حق به دوي گویا کله شي

چې د مظلوم شي ورځې شپې بدلې
 چې د محکوم شي ورځې شپې بدلې
 چې پاس تر عرشه دي فرياد اورسي
 چې د قوم شي ورځې شپې بدلې
 مهجوره آه به دي رسا کله شي؟

««««»»»»»»

اوس مه راخته لاليه

نه يم خبر لاليه
د سترگورپ شو هغه ټول وختونه
چې حوصلې پېغلې وې
چې ارادې ځوانې وې
نوي غوتۍ غورېدې
او ولولې ځوانې وې
وخت و تنکې او ارمانونه تنکي
د زړه په کور کېنې اوازې دې تا وې
نورې دنيا ته دروازې بندې وې

جوړې فقط وې ستا د پاره اشنا
استقبالي تنبې په سرو گلونو
نورې هر چا ته دروازي بندې وې
ته به راتلې په بخمليڼو لارو

○

اوس مه راخته لاليه
چې بنديوان يمه زه
په زولنو د سامراجي نظام مې
لاسونه بند په بند تړلي دي نن
سترگې مې سرې دې شونې و چې گرځم
په چغو چغو مې ژړلي دي نن

○

اوس مه راخته لاليه
هيڅ نه لرم خالي لاسونه گرځم
تورو تيار کښې مړ و اير و ته ناست يم
نو په دې حال کښې به اونه کړم شم
چې د دې خپلې بېوسي په حال کښې
چې د دې خپلې غريبۍ په حال کښې
چې د دې خپلې مجبورۍ په حال کښې
تا هم بېوسه او مجبوره وينم

○
اوس مه راءه لاليه
دلته اوس ٲوله بي قدري ٲراته ده
دلته اوس ٲوله مجبوري ٲراته ده
چي تا مجبوره او بي قدره وينم
زما غبرت زما انا نه زغمي
اوس مه راءه لاليه
اوس مه راءه لاليه

««««»»»»

ٲانك كالج 1968م

د پربغل په تناظر کښي جنوبي وزيرستان ته

چې مي باز د فکر والوت کوزله زمکې نه اسمان ته
د پربغل په څوکه ناست يم گورم گران وزيرستان ته
وينم هره خوا ته گورم پېونده، موسی، روښان ته
او دعاله خدایه غواړم سوال کومه زه سبحان ته

لویه خدایه په داسیمه داسې نر ژنې پیدا که
چې راغونده په یووالي ارته بېرته پښتونخوا که

اے زما د زړگي سره اے له ځانه په ما گرانه
اے زما د ډېرو ښکلیو روایاتو نگهبانه
اے د کنډولپرو زمکې اے عجیبه کوهستانه
چې پربغل دې هماله د اے زما وزیرستانه

اے مسکنه د غازیانو اے مورچې د باتورانو
اے زما غېرتي خاورې اے میراثه د نیکانو
چې پېرزو یې په مونږ نه شي د یووالي وروولی هم

وي خفا په زړه دننه د پښتون په خوشحالي هم
نه وي خوښ چې د پښتون هم د سيالانو په سيالي هم
سمو و به دا بد بخته هم په توره په گولي هم

چې مې گرانې پښتونخوا ته پرې په بد نظر کاته شي
*، هغه سترگې شه لېچنې هغه کسي دې رانده شي،

وختي ماتي په هر چا راځي خفا چې ورته نه شي
په ما گرانه ماته هغه وي چې مات ورته په زړه شي
داسې وخت به هم راځي چې به د خپلو خلقو ته شي
خدا دې نه کړي د تورمخيو سره هم چې ته سپېره شي

له سړې هوا دې څار شم ستا قربان له سردو شم
قرباني غواړي له خپلو هسې نه چې د پردو شم

لور په لور پکښې ويشتل چې ميان ښکارزن غرځني بزونه
زړه درېږي مې چې وينم لغړ سري هغه غرونه
چرته ټول شو کاترې کاترې چرته وېشي ځنگلونه
په اور او سوځه که راغلل زمونږ حبيب ته پرمتهونه

نو اوس اے گرانه پرېغله شابه ته اش فشان شه
 شغلي اوباسه دخلي نه په دې خلقو قهرمان شه
 دا منم چې هغه خوار وو وړي تري او نهرو و
 دا منم چې نه کلا وه نه لونگی وه سربېرو و
 دا منم چې پېسي نه وې اونه دومره سره سپين زرو و
 خوساده باده ژوندون و ديؤ بل په غم خبر و و

چې جامه يې هم شړې وه چې برستن يې هم شړې وه
 چې به څار ترازادی شونو کفن يې هم شړې وه

پوی په خوند د ازادی وو وینه گرمه په بدن کښې
 وئیل داسې یو شهید د «تاراکی»، په زنکدن کښې
 مونږه نه کوو د غېرو غلامي په خپل وطن کښې
 دا دې پته وي انگرېزه ستارانی ته په لندن کښې

اے زما وزیرستانه ته د داسې خلقو کور يې
 ستاله خاورو صدقه شم د زړه سرتۀ د مهجوري يې

«««««»»»»»

*دا مصرعه د اجمل خټک صېب ده

جنوبي وزيرستان ته دعا او خواستونه

سوچ مي يوسي سمدستي ځمه له زمکې نه اسمان ته
د پرېغل په څوکه کښېنم گورم گران وزيرستان ته
وينم هره خوا ته گورم پېونده ، موسی ، روښان ته
او دعا له خدايه غواړم سوال کومه زه سبحان ته

په دا سيمه کښې دې خدايه داسې نرژني پېدا شي
چې راوينې او بېدارې ولولې د پېونده شي

داسې نر چې په دا سيمه هر بد کار ترېنه ترسيري
هر دښمن د ازادۍ او هر مکار ترېنه ترسيري
لېونۍ د ازادۍ چې هوښيار ترېنه ترسيري
يو لمر د پېونده چې استعمار ترېنه ترسيري

شي گمان مي د سکروتي په ظاهره مړو ايرو کښې
زه چې گرځم د غازيانو ږنگو پنگو هديرو کښې

وايم گران وزستان مي د پښتونه خالي نه دے
دا گلشن د ازادۍ مي د غنچونه خالي نه دے

استعمار ته دا وطن لا د خطرونه خالي نه ده
وايم کور د پېونده خود زلمونه خالي نه ده

هر دښمن چې مې دې سيمې ته په برندو سترگو گوري
مونږ ويسته شو هغه سترگې خبرداره دې بيا شوري

دا تش غرونه غرونه نه دي دلته پته يوه جذبه ده
دا جذبه د ازادۍ مې دنیکانو يوه ورثه ده
هره لاره استعمار ته چې پرې چې گڼه وږه ده
خو خو ځله د ظالم له دې ځاي تللي جنازه ده

اوس دې نه گوري دې خوا ته هر په زړه خیرن ته وایم
خارښتیري چې پر بغل ته هر هغه پمن ته وایم

زه د گران وزیرستان تعلیم یافته وروڼو ته وایم
په بنائست د نور د علم بنائسته وروڼو ته وایم
زه د مینې محبت په واسطه وروڼو ته وایم
چې څه دږد لري په زړه کښې زه هغه وروڼو ته وایم

خو مهجوره بڼكلې باغ وزيرستان هله كېدے شي
 د دې سيمې د رنځونو بس درمان هله كېدے شي
 دا د غرونو او سپدونكې بڼه انسان هله كېدے شي
 زما وروڼو دلته امن و امان هله كېدے شي

چڀي دگران وزيرستان مي هر بچي تعليم يافته شي
هر بودا تعليم يافته شي هر علمي تعليم يافته شي

يادگېر نه، ما دا دوه نظمو نه د وزيرستان د موجوده حالت نه ډېر کالونه وړاندې ليکلي دي- ځکه د وزيرستان د اوسني حالت نه مختلف پس منظر کښې ليدۍ شي- دې کښې د ځينو بندونو ټکي هم يورنگ دي- هغه وخت به دا د بزړو، مېړو، او غواگانو غلې کېدې- او ډېرو بدمعاشانو په دې خلقو نه ډاښن گاډي بوتلل- او اوبه يې تښتول- د ويونکي دي دا نظمو نه د هغه وخت په تناظر کښې گوي، وواۍ-

يادگېرنه: دا دواړه نظمونه ما په کال 1997م کښې په ډي ائي خان کښې د فقير ايډي په کانفرانس کښې وړ په وار وئيلي وو-

د ازادۍ په ورځ

د خوار لسم اگست د نمر د راخو نه مخکښې
 سحر وختي له کلي اوو تم بېديا ته لارم
 د ښکلې نمر د ازادۍ د مبارکې ورځې
 د پلوشو په استقبال گوشه يو خوا ته لارم

بهر له کلي نه خو ډېر له کلي لرې هم نه
 په يوه جونگره مې په لاره کښې نظر لگېدو
 ناسته په وره کښې د جونگرې مې بودې اوليده
 ماته ملا سپين يې د وړۍ په شانې سر لگېدو

دې هم کتل په نمر خاته خو چې يې زه اوليدم
 ويې د اگست خوزويه نن ده خوار لسمه کنه
 دانن سحر د گران وطن د ازادۍ سحر د
 ماوې چې هو گرانې ابۍ دا خو منمه کنه

داراته وايه چې دا ته دلته تنها ولې يې
 جدا له خلقو نه پراته ته په بېديا ولې يې

چې رپېدونکې لاس دې اونيسي او پاڅوي دې
داسې څوک شته که نا ته ناسته ماته ملا ولې ئه

ابى يو سوړ اسوبلې اوکړو ويې چې هو بچيه
زه تنه نه يم زما ډېر بنکله يو ځوان بچى و
د هگران وطن د ازادۍ جنگ ته مې اولېرلو
لا خوراغله نه دى نه مرد مېدان بچى وو

خو داسې اورمه له خلقو چې شهيد شو هغه
زما پتنگ کړو ځان ستي د ازادۍ په شمع
وائي چې مړه شي نو هغه په دنيا بيا نه راځي
ورکړه سر زما بچي د ازادۍ په شمع

خو نا دا ټول دې په غلطه شهيدان خو نه مري
د ازادۍ په شمع سوي پتنگان خو نه مري
نن خوار لسمه د اگست ده زه کمځۍ غوروم
د ازادۍ جنگ ته وتلي باتوران خو نه مري

زما يقين د مې چې راځي به نن سبا به راځي
 د ازادۍ بېرغ په لاس کښي په گډا به راځي
 نن څوارلسمه د اگست ده په خدا به راځي
 نن به راځي نن به راځي او خامخا به راځي

نوراشي وروڼو چې لږ سوچ او کړو او فکر وکړو
 د ازادۍ په ورځ به ډېرې خوشحالي هم کوو
 خوڅه خوبه خيال د مور او پلار د شهيدانو ساتو
 څه خوبه خيال د تنگيالي د دې ابۍ هم کوو

د گران وطن د ازادۍ خو ډېر کالونه او شو
 خولا خولاري د زامنو گوري بوري ميندي
 په انتظار د خپل شهيد دا يوه ابۍ هم نه ده
 مهجوره وي به گران وطن کښي داسې نورې ميندي

«««««»»»»»

يادگېر نه: ما د نظم په څوارلسم اگست کال 1964 م کښي ليکلې ؤ- چې
 زه په گورنمنټ مډل اسکول کړمه کښي د اتم ټولگي طالب علم ووم- او د
 ازادۍ د باتورانو ډېرې ميندي ژوندۍ وې- د دې نظم معيار د اتم ټولگي
 د يو هلك د ليک په تناظر کښي وگوري-

بلنه

اے خوارانو غريبانو راشي راشي
اے بي کسو مظلومانو راشي راشي

چي ماني د استبداد کړو دپي وپي
رانسکورې چي بنگلي کړو لوړې لوړې
ورته اور کړو چي ترې پورته شي لوخړې
چي بنگلي شي د خانانو خړې پړې

اے خوارانو غريبانو راشي راشي
اے بي کسو مظلومان راشي راشي

نن دخپلو عشارتونو حساب ورکړي
نن دخپلو دولتونو حساب ورکړي
د مزو او د خوندونو حساب ورکړي
د دې لويو محلونو حساب ورکړي
اے خانانو نوابانو راشي راشي

نن قيمت د خپلو تويو خولو غواړي
 نه شرميږي له هيچا نه چاته ژاړي
 حق بې حقه مو حقونه چې څوک داړي
 ورپسې شئ راشئ ټول لکه غوباړي
 خړو پرو مزدورانو راشئ راشئ

ولې غلي د غريب په بد حالۍ يې
 ولې خوښ په دابې خونده زندگۍ يې
 د اسلام په تله خامخا تلۍ يې
 حق ته حق وائي ښکاره بيانۍ يې
 امامانو خطيبانو راشئ راشئ

د سرو شونډو له شرابو لاس په سر شئ
 له تيارو د تورو زلفو رابهر شئ
 کار په تشه وېنا نه کيږي خبر شئ
 عمل وکړئ د غريب په چارو ورشئ
 شاعرانو اديبانو راشئ راشئ

ټول به څار په ننگ غېرت او په پښتو شو
دا پرې جنبې به پرېږدو ټول به یو شو
که یو نه شو نو دا ټول به هم یو خو شو
په دریاب د بې ننگۍ کښې به لاهو شو
زما وروڼو عزیزانو راشئ راشئ

« « « « » » » »

راشه

راشه چې باغ د زندگۍ ته بهارونه راشي
راشه چې غاړې د ځوانۍ ته دې هارونه راشي
راشه چې تورې تيارې شپې د جدایۍ شي ختمې
راشه چې ختمې بې کارۍ شي او کارونه راشي

کور د زړه وران د مړنې نشته مړې ايرې دي اشنا
د هجران شپې ډېرې اوږدې ډېرې سپېرې دي اشنا
زړه د ماشوم غوندې ژړيږي سترگې سرې دي اشنا
زرکړه رايه چې مې زړگي ته قرارونه راشي
د يو عاشق د گرمو گرمو اسوېلو په خاطر

د يؤ مين د جد اي نه د گيلو په خاطر
پورته کره جام دې د ديدن د مېلمانو په خاطر
چې د خندا د عاشقانو هم وارونه راشي

دا بي قيمته چې دي نن د غريبانو خولې
دلته بي قدره دي زما د مزدورانو خولې
خواره خواري کښې مې بهيري د خوارانو خولې
وخته رآه چې په بادارو يې پورونه راشي

چې بده ورځ شي د پښتون په دښمنانو باندې
چې زنکدن شي د پښتون په بد خواهانو باندې
چې ورځ د عيد شي په خوارانو غريبانو باندې
پرې خوشحالي دلي دلي او انبارونه راشي

زړې قيصې چې د لېلي او د مجنون تازه شي
خوند د وصال سره غمونه د بيلتون تازه شي
چې ولولي د عاشقانو د ژوندون تازه شي
بيا منصورانو ته د ميني چې دارونه راشي

د خوشحالی وړځي به کله وي خبر نه يم
د سوکالي وړځي به کله وي خبر نه يم
چې د سيالي وړځي به کله وي خبر نه يم
مهجور خبر کړه چې د ژوند اعتبارونه راشي
راشه چې باغ د زندگۍ ته بهارونه راشي

« « « « » » » »

راپک

يوه ورځ د اوړي په غرمه کښې په سکڼۍ غرمه کښې
کورته راتلمه وم راوړم مجبوري غرمه کښې
د اور لمبه وه لگېده په مخ سيلۍ غرمه کښې
خولې خولې وې خوتکېدلې ککړۍ غرمه کښې

چې په جنډوله اودرېدو بس د پاتک په خوا کښې
ولاړ په نمرؤ زمونږ بس سره راپک په خوا کښې

گرمۍ اخستې ؤ خولې ؤ سيلېدلو سره
بس ته راوختو د بس د اودرېدلو سره
او مونږ سوارلۍ چې په سیتونو سمېدلو سره
دې ؤ ولاړ چیرې جامې یوڅو کمبلو سره

وې چې سخیانو ته د خبروې ستړي مه شئ وروڼو
هر څه دې ستاسو کره ډېروې ستړي مه شئ وروڼو

څوک یوه روپیۍ او څوک انه او څوک پېسه ورکوي
هر سره ده ته بس د پاره د الله ورکوي

څوک اوازې ورته د معاف که معاف اي تره ورکوي
څوک ورته وائي لاره پرېږده څوک ديکه ورکوي

زه په سیت ناست یم د قدرت په قدرتونو کښې غرق
دا د نصیب رنگا رنگي ته په سوچونو کښې غرق

وايم چې دغه وږې ترې ځوان به ورور وي د چا
وايم چې ده کره به ناسته لور او خور وي د چا
دا غريبې د ده به هم چرته پېغور وي د چا
خدايه د ده په غريبۍ کښې به قصور وي د چا

د پلار نيکه ځينې که خدايه څوک خانان کېدې شي
نو دا خولې خولې راپک هم راپا خان کېدې شي

په بدرگه په چا د چا سره ټوپک گرځوي
په هله ځله هر بوډا، ځلمې هلک گرځوي
چې وي ماږه نو بيا مازغه پاس په فلک گرځوي
چې شي خالي نو کور په کور خپته راپک گرځوي

خوک وي خانان د چا په برخه مزدوري وي د چا
د بل په مخکښې لاس نیول به مجبوري وي د چا
لکه راپک ورپسې منډې ضروري وي د چا
په زر جېبونو کښې تقسیم خدایه روزي وي د چا

د چا خدا خان پورې نه غواړي قسم دے وروره
 مهجوره! زړه لري د غوښې بنياد دے وروره

« « « « » » » »

یاد گہرنہ: راپک زمونڊ علاقی یو ملنگ او غریب سرے و دے به اکثر
هره ورغ جنډوله ته راتلو- اول به یی په بس او لاری کښې ناستو خلقو ته
ستړي مۀ شې او کړل- او بیا به یی او وئیل چې سخیانو ته دې خبر وي- د
ملنگ برخه او کړی- وائی چې په غوا کښې که پی- نه وي هم خود
”بورکي“، ورته هیله وي- ما دا نظم د دغه ملنگ راپک په نوم لیکلے
دے-

زخمي ګوته

دا نن قيصه چې زه ليکمه حقيقت ليکمه
د يو غريب نوکر د خوږ ګوتي حالت ليکمه

ده زخمي کړې خپله ګوته د سبزي سره ده
نورو ته بيا هم جوړوي دى ترکاري لگيا د
جوړه يې کړې بڼه دخپلې غريبۍ سره ده
څنگه چې دى خود ژوند ورځې تېروي لگيا د
خه نا اشنا يې دغه ګوته د پټۍ سره ده
ځکه بې غمه ترې سرې وينې تويوي لگيا د
جوړې په زړه کښې خه بدل له دې سماجه اخلي
ځکه هر خه په خپلو سرو وينو لري لگيا د

څوک به مې گرم بولي خو ستا په دې سرو وينو قسم
چې زه دا هر خه چې ليکم د زړه له کومي ليکم

وايم چې څوک به ستا په وينو کړي دوې او ښکې تويي
 وايم چې څوک به د عبرت پکښې څه مومي ليکم
 وايم خولو سره به خورو چې د غريب خولي دي
 خبر د مړوتې که څه بهي خونده څه بد رنگه و خورو
 خواخوږي مونږ هم انسانان يو ا د زړه سلطانه
 ستا په سرو وينو باندې سره چياتي څنگه و خورو

زه سوچ کومه چې مهجوره! په دا گران وطن کښې
 وي به ټيکلې نن د ډېرو مزدورانو گوتې
 سلطانه ډېر دي ستا ملگري چې بهي چروته نه شي
 په وينو سرې به وي د ډېرو سلطانانو گوتې

«««««»»»»»

يادگېر نه: زمونږ يو لنگري ؤ - هغه د سبزي سره خپله گوته غوڅه کړې وه
 - د ده نوم "سلطان"، ؤ - ما دا نظم د ده د زخمي گوتې تر اثر لاندې
 ليکله د مړ -

څوک دے؟

ژونده! ستا د کشمکش په مرحلو کښي
په اوږدو لارو روانو قافلو کښي
چي آه نه کوي او پښي ابلې روان دے
د منزل په اسره درومي په ازغو کښي
د غېرت همت نه ډک دا سر په څوک دے؟

د آرام په بڼا پريو مين نه دے
د نشو په اور انگار لوغړ نه دے
چي يې بار د بل غمونه هم په سر دي
چي په وچه زمکه بار د وطن نه دے
د خولو په سمندر کښي مه په څوک دے؟

امارت دے منتظر د چا خولو ته؟
رڼا ورځ گوري د چا و تورو شپو ته؟

زۀ مهجور یمه خبر له خپل قانونه
د خوږې لېلۍ خبر یم له مجنونه
د ریا په جامو کله نه تېروزم
راته نه به بڼایې نخښې له پښتونه
ماته مه وایه چې خپل او پردې څوک دے

یادگہر نہ: زما دا نظم پہ روزنامہ شہباز ستمبر کال 1970م کئیںی چاپ شوؤ۔

د کاروان منځي په سر

روان موټر کښي د کاروان منځي په سر و مه زه
رو غوندي ماته مي زړگي لکه د چا ووئيل
»وکره عظمت ته د وطن د مزدورانو سلام،
خولي خولي شومه ملگري ته مي دا ووئيل

ته د تک تور هوار سرک خوندونه اخله دورمه
ما دلته پرېږده چې د چا تويي خولي او گورم
»په اسو بلو د چا تناکي زه تېل غواړم
زه به د چا د لاس پټو کي دلته پرې او گورم،

چي د کاروان منځي په کلکه او بېره سینه
د تور ښامار غوندي تاویري راتاویري غوندي
د دې سرک په غاړه ناست یمه سوچونه کوم
خواری، خواری، د غریبانو رایا دیږي غوندي

وايم چې دلته چې تېرېږي د موټر مالک ته
درته د چاټيکلې گوتې هم يادېږي کله؟
دلته وزگار شو سرک جوړ شو خو نه د غريب د
چرته بل ځايي کښې به لگيا وي وزگار يې کله

چې په کلک غره کښې ستا موټر لاري ته لار جوړوي
وايه اشنا د فرهادي همت خښتن څوک د؟
هوار سرک چې پرې تک تور او هم صفا جوړ شو
په دې تودو تارکولو سو لوعړن څوک د؟

وايه چې لارو پياده ستره ستومان و کورته
ستا عېش کدو ته يې لنډ کړه اسان کړه مزل
ټيکلې گوتې او ملا مات ته ټوله ورځ و لگيا
د ټولې ورځ د محنت دې څومره ورکړو بدل؟
بس دومره څه چې وږي تېري او نهر بچي يې
ډوډۍ دي و وختي خوا ومومي او نه وي د بل
نو دا غريب به وي لگيا سبا به بيا رادرومي
وي به لگيا او جوړوي به دې شاندار محل
اوس راته وايه چې په حال د دې غريب اوليکم

او که نغمې اوليکم اوستايمه په زلفې ول ول
 اوس هم صفت د چا د شونډو او رخسار اوليکم؟
 اوس دې هم خيال دے ستمگره چې به ليکم غزل؟

نا کله نا اوس به قيصې ستا د ظلمونو ليکم
 اوس به سامان ستا د ژړا وي خندوم به دې نا
 اوس به زما د قلم ژبه وي او ستا ظلمونه
 اوس به د يو يو بدل اخلمه پرېږدم به دې نا

مهجور غمجن غونډې راپاڅېدمه راغلمه خو
 ما په خولو چې بې قيمته وي قسم کړے دے
 هر جاگير دار سرمايه دار ته به په ډاگه وایم
 چې د وطن په غريبانو دې ستم کړے دے

«««««»»»»»

د ليوني په مرگ

خلقولر ما خو هم خبر کړي دا غوغا د خه ده
 ماته هم ووايي قيصه دانن سباد خه ده
 خه د حسرت او خه د غم ډکه فضا د خه ده
 ماته هم وائي زړه مې چوي دا ژړا د خه ده

دا څوک چې کلي ته او څوک و هديرې ته غغلي
 بنکاري خوداسې څوک مړ شو د زمونږ د کلي

دومره پوهېږم چې د کلي څوک سره مړ شو
 يا به هلک ويا بوډا او يا زلمه مړ شو
 د چا عزيز و د چا خپل د چا پردې مړ شو
 خودا ماشوم وايي د کلي لېونې مړ شو

سترگې مې سرې دي ژپوي مې نن پردي غمونه
 وايي رښتيا د لېونو وي لېوني غمونه

خدايگو که نن زمونږ د کلي مشر خان مړ و
 هغه چې ځان بولي د کلي نگهبان مړ و

هغه مالک زمونږ د گټې او تاوان مړو
هغه څښتن د ښې حجرې او لوې مکان مړو

نو مابه نه ؤ دا دومره په مرگي ژړلي
خومره چې نن مې دي په مرگ د لېوني ژړلي

ته چې کاواکه بې خبره په کوڅو گرځېدې
په رڼا ورځ هم گرځېدې په تورو شپو گرځېدې
په سر سرتوره گرځېدې په ابلو پښو گرځېدې
خوچې ژوند وې واک دې خپل وو بې جامو گرځېدې

اوس يې مړ شوې نو په خوښه د ژوندو کښې به ځې
اوس تورو خاورو ته چې ځې سپينو جامو کښې به ځې

د هر ماشوم د لاسه کاني تا په سر زغملې
تا د ځوانانو گزارونه په تهر زغملې
تا د هر چا د لاسه هر څه لکه نر زغملې
مرهم د مالگې دي د تا پرهر پرهر زغملې

نن ليوڼيه ځکه ټول راغونډومه کله
ستا په مرگي په چغو چغو ژړومه کله

تانه پوښتنه چا ونه کړه چې په زړه دې څه دي
 څوک پوهه نه شو په هغه هم چې په خله دې څه دي
 هرچاته بد وي چا ونه کتل چې ښه دې څه دي
 لېونی سترگې دې څه وايي په بانه دې څه دي

لاړې زمونږ د دنيا گۍ نه گيله من لاړې ته
 غمجن د ځکه واړه کله چې غمجن لاړې ته

تا پورې چا به چې څه توبه مسخره کوله
 تا به ځواب کښې معمولي شانتې گيله کوله
 يا به چې چا درته څه سپکه او سپره کوله
 تا به په خپله هم خبره دهغه کوله

خوار نه شي تاته جوړې مونږه خندي ښکارېدو
 لېونۍ نه وي درته مونږه ليوني ښکارېدو

خوار نه شي ستا جوړې زمونږه دنيا خوښه نه وه
 مونږ لېونۍ گڼلې ستا خورښتيا خوښه نه وه
 د خوار غريب دې بي اثره ژړا خوښه نه وه
 د دنيا دارو دې مستي او خدا خوښه نه وه

نو تانه ځان ته اميري نه غريبي خوښه کړه
تا زندگي په هوښياري د لېوني خوښه کړه

مهجوره درومي په څه شان د شاه زلمي جنازه
ځي هديرې ته عجيبه غوندي شاهي جنازه
نه ايسار يې چرته هم په لاره ځي جنازه
نن په اوږد عقل ځي د لېوني جنازه

د زندگي ستغي سپرې يې لکه خوب تېرې کړي
بڼې په مزه يې ورځي شپې د لېونتوب تېرې کړې

«««««»»»»»

يادگېر نه: زمونږ په کلي کښې يو لېونې ؤ- هغه په کال 1974م کښې په
حق ورسېدو- هسې خو ډېر خلق مري او پېدا کيږي خو د ځينو خلقو
مرگ د سړي څه داسې احساسات راولړوي چې درک يې هغه ته خپله
هم نه لگي- ما دا مرثيه يا نظم د څه داسې احساساتو لاندې ليکلې د
ځکه چې لېونې زما څه ترېور عزيز نه ؤ- خو لېونې ؤ او زمونږ د کلي ؤ-
دغه وخت زه هاڼي اسکول وانه کښې ووم-

ٽي وي هم ستا مخامخ دے درته اے سي لڳېدلے
 که په سور اور کښې سوځېږي غريب اے سي څه ليدلے
 پوليس گپ در سره ولي خانه دغه ستا ريمانده دے
 خوييا هم د جبل نه تللو دې تا هر وختې ډيمانده دے
 ستا په جبل کښې اوسېدل خو يقيني چې ډېر اسان دي
 ستا په جبل کښې خو راحت دے خوشحالي ده سهولت دے
 که رښتيا راباندې وايې ستا خو جبل نه دے جنت دے
 ستا په جبل کښې اوسېدل خو يقيني چې ډېر اسان دي
 حال دهغو خلقو گوره چې التايې او پزان دي

داسي جبل کڻي ڏي تبرڪر ڪاش چي ٿول عمر مهجور و
دغه جبل سره ڏي ٿولو سهولياتو زما ڪور و

« « « « » » » »

غمجن اختر

سحر وختي چې خوشحالي دلی دلی راغلي
 چې رپوي سري لويته هغه سيلی راغلي
 ښکلیو جامو کښې شو ارمان د هر ماشوم تر سره
 سر په سندرو دي د چم گاونډ جینی راغلي
 فضا خوشبویه چاپېر چل شو سندريزه غونډې
 د خوشحالي ډکې لمحې د زندگۍ راغلي
 د خونده ډک د خوندي او بختور سحر د
 د هرې خوا نه د اختر مبارکۍ راغلي

دا د جذبو د خوشحالي او سرمستو اختر د
 خو که رښتيا وایمه دا بس د هغو اختر د

د چا چې شپې ورځې بدلې رابدلې نه دي
 د چا چې کور د قسما قسم خورا کونو ډک د

چې په تندي يې پرځې پرځې خولې نه را درومي
 د چا چې ژوند د عسرتونو راحتونو ډک دے
 بايد هغه دې نن لاسونه په نکريزو سره کړي
 د چا چې کور د بې غمۍ سپين مړوندونو ډک دے
 هغه خو ژاري که اختر د خنداگانو ورځ ده
 په غم لرلے د چا ژوند چې له غمونو ډک دے

زړه چې غمجن وي د خوشۍ په نن سحر کښې شه دي
 شه شو که نوم يې د اختر دے په اختر کښې شه دي

نن زما ورونه بنديوان دي په پردي وطن کښې
 زه خبر نه یم چې د دويي به دا اختر څنگه وي
 خو سوچ کوم چې اخر دويي هم انسانان دي ربه
 دوي هم پوهيږي چې به دلته نن سحر څنگه وي
 سر په زنگون به څوک په خيال کښې محبوبه يادوي
 او څوک به ژاري چې زما به نن تېر څنگه وي
 دوي په اختر هم اغوستے نه شي نن نوې جامې
 سوچ به کوي چې به نن حکم د افسر څنگه وي

په خاورو خړيې لاس نيولي کوي سوال پرته دي
د چا د ژوند ملگري لارل همېشه د پاره
د چا کورونه شو تالا واله کنگال پرته دي
د سياست د لاسه کونډې د چا خویندې لونه
او د چا ورونه ترمې ترمې په بنگال پرته دي

مہجورہ خہ؟ کہ تش بہ نوم پہ تول وطن اختر دے
دژرا دک پہ غم لے لے او غمجن اختر دے

« « « « » » » »

يادگېرنه: ما دا نظم د بنگله دېش د بېلېدو په وخت ليكلې ؤ- كله چې زمونږ نوي زړه 90000 فوځ د هندوستان په بېلا بېلو كېمپونو كښې د جنگي قبيدیانو ژوند تېر ؤ-

يو شاعر ملگري ته وصيت

که بيمار یم لږ مې خيال په ماه و سال که
 د اويا کالونو تېر شومه ته خيال که
 زه د مني زيره پانه یم د ونې
 چې در پر بوزم خاور به مې پائمال که
 لکه ډېره بڼکلي پانه د سيمرغ
 د يادونو په کتاب کښې مې سنبال که
 د حالاتو له سيلۍ مې مرقد ژغوره
 هسې نه چې خاوره يوسي ما کنځال که
 د شعرونو مقبره کښې زما قبر
 درنه ورک نه شي زيارت يې کال په کال که
 که دې وس ورسېد جوړ ترينه کتاب که
 ورک شعرونه راپېدا مې له عيال که
 دغه کار ته تر مودې مودې مه گوره

ابتدا يې که دې زړه غواړي امسال که
 دېره ښکلي ديباچه پرې نو شته کړه
 د يادونو ترې چاپېره يو دېوال که
 چې کتاب پرې دگلونو باغيچه شي
 هغه ښکلي ښکلي ټکي استعمال که
 د ياري مې دومره حق درباندي نشته
 خوتۀ خبر دغه کار وکړه ما خوشحال که
 په قيامت کښې چې يو بل ته غاړپوځو
 دغه کار به د ياري هم استدلال که
 په سلگو د زنکدن کښې به زۀ وايم
 چې مهجور په دا ښېکړه لازوال که

«««««»»»»»

يو شعر

گل چې ستايې ازغي هم بد مۀ گڼه
 دا خو ازغي دي چې گلونه ژغوري

بغاوت

وخته چې بيا دې ورځې شپې ځوريزي
وينم او وایمه چې ښې ځوريزي
ستا په تندي اې کائناته گورم
عن چې وړې وړې ذرې ځوريزي
دې وينو څښکونکي از مري ته زما
هم د حالاتو ارادې ځوريزي
خبر د ځو توان د دې ليدونه لرم
چې حيا ناکې پښتنې ځوريزي
خدايه آلپچې فولادي غواړمه
چې يې مړوند ته زولنې ځوريزي

د وخت ظالمه ډېر منت دې کوم
 بس که بس نور مې په گسو مۀ وهه
 ډېر او شو ډېر اے سامراجي ظالمه
 نور مې کاروان د تلوسو مۀ وهه
 دا وينې زوې د غريب دي غټه
 دا شراب گوره په کاسو مۀ وهه
 د زور گېرۍ نشه کښې مست سړيه
 بس دے نور حق د پښتنو مۀ وهه

نۀ مني؟ بنۀ ده نو اوس خپله گوره
 اوس د اوچتو بنگلو درز ته ټينگ شه
 منت زاري تۀ د هيچا نۀ مني
 اوس د پښتون د ټوپک ډز ته ټينگ شه
 مهجوره! اوس دې زغمي وار د پښتون
 راغلي مېدان ته اوس دا گز ته ټينگ شه

«««««»»»»»

يادگېر نه: ما دا نظم هغه وخت ليکله، کله چې بهتو صېب د هغه وخت
 صوبه سرحد (پښتونخوا) او بلوچستان حکومتونه مات کړل.

د پرېغل د خوکی بازه

د غلیم د ارادو د زرکو شلې کره وزرې
 شابه بیا په مخه واخله دغه شني سپینې کونترې
 د حالاتو ګډ وډي ته د هوا مخالف زور ته
 چې زړه وانه چوې ګوره ته الوت کره لرې لرې
 بیا په زور دې وزرو یو فضا کره ځان سازه
 د پرېغل د خوکی بازه

نا خبرې د حملې نه سېل سېل شني ډبرې ګرځي
 وزر جوړ کره یو ګزار ته چې یو یو شي ډبرې ګرځي
 غړۍ چګې دې نیولې مردار خورو په مردارو
 زلزله یې په دنیا شه تپوسان بې ویرې ګرځي
 ته باچا یې د مارغانو اراده وکره درازه
 د پرېغل د خوکی بازه

ته بې خوفه بې خطره د پرېغل نه ترشواله
 د خوانۍ په طاقت گرځه د جنوب نه ترشماله
 استعمار د ازمري هم کره هوسی ته بې مجاله
 هر غرور هره مستي هم چې د شېر اوځي له خياله
 ستا نر غوندي اواز د زور اور له هر اوازه
 د پرېغل د خـو کي بـاـزـه

ستا پنځې دي زما خوښې نوم دي هم د په ما گران
 له خوښۍ نه په خدا شم ته چې گرځي په اسمان
 د بدې ته دي حېران يم بې وقعته کړي مارغان
 يو وخت داسې و چې وو ستا هر صفت د مسلمان
 خو افسوس چې هغه لارل نا خبر يو مونږ له راز
 د پرېغل د خـو کي بـاـزـه

ستا گزار چې تندرېز د په دنيا د شنو کونټرو
 و تسخير د کائنات د صحابه رضيت بې وزرو
 تمنا د شهادت ته ضرورت نه وي د زغرو
 شهبازي گزار ته نه وي وخت د چغو د خبرو

ناخبر و ابو جهل هم له مغوږضا او له معاذه رض
د پرېغلل د څووکي بـازـه

په محل کښي مناسب نه دي ستا خالي او ستا خلي
د پرېه بد ښکاري مانو کښي بازه ستا د خالي خلي
أَشْدَاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رَحْمَاءُ بَيْنَهُمْ يَاسْت
بَازَانِ چانه دي ليدلي چې د يو بل سره ښلي
د مرحوم امت صفت د ټاکښي اوس هم ترو تازه
د پرېغلل د څووکي بـازـه

تاته اوس هم شابه ياده شهبازي د پلار نيکه ده
های افسوس زموږ نه هېره نن ماضي د پلار نيکه ده
زندگي مو کله ياده حجازي د پلار نيکه ده
تاته ياده په بڼه ډول زندگي د پلار نيکه ده
ته د وخت د تېرېدو نه ځکه گرځي بې نياز
د پرېغلل د څووکي بـازـه

ژاړم ځکه نشاني د تېر امت وينم په تا کښي
د بخښلو او وژلو وو خويونه په هر چا کښي

ستا په زور کښې د وزرو عجيبه شان زور گيري ده
په پنجه کښې چې ستا راشي دا يې نخښه د مرگي ده
ستا صفت خبر شکن د ستا حمله هم چډري ده
د مارغانو په سومنات دې اراده د غزنوي ده
د مهجور د زړگي سره د محمود د زړه ايازه
د پربغل د خټوکي بيازه

« « « « » » » »

يُؤشعر

۱۷ شپونکیه د شنو غرونو ستا شپېلۍ کښې زندگی ده
اسو یله پکښې غریزي اسو یله ستا د زرګۍ ده

دهقان ته

پېغمبر د خوشحالي دې تا محنت دے
 د ژوندون باعث د نورو ستا همت دے
 د وطن په خړو خاورو کښې لوبېږي
 ستا مقام په خړو خاورو کښې اوچت دے
 اے دهقانه د خوارو نه دې قربان شم

ته د ژوند عبش و عشرت څه پېژني
 ته خوب آرام د سره نه پېژني
 څه شے چې ته تر ټولو ښه پېژني
 هغه ستا کار دے هم يې ته پېژني
 د دې خبرې بڼه جامو نه دې قربان شم

چې سپر اب دې پرې فصلونه د وطن کړل
 چې پرې زيات د نعمتونه د وطن کړل
 چې سپر اب دې پرې خوندونه د وطن کړل
 خړ پټي دې چې باغونه د وطن کړل
 ستريه وروره د خولو نه دې قربان شم

««««»»»»»

پښتون ته

اے بهادره غېرتي پښتونه
اے ننگيالیه سرحدی پښتونه
اے د اسلام او د پښتو خاونده
چې يې شېدا په ازادي پښتونه

زړه خو مې غواړي چې دې وستایمه
خو دا لفظونه به له کومه غواړم
پښتونه ځوانه که د پلار غوندې شوې
نو ستا په پلار پسې به ونه ژاړم

پښتونه ځوانه ځواني ټکلي لري
چې خفه نه شي خو عېبونه هم شته
منم چې ژبه خو د پلار وایي ته

د پلار دې نور خو ميرا ثونه هم شته
د پلار شپې هم درته پاتې خوده
گوره چې هلته پتلونونه هم شته؟

پښتونه ځوانه ابدالي څوک و
تاته معلوم د ښه ننگياله پښتون و
خه لري ياد شېرشاه سوري څوک و
هو هو خبريې بريالې پښتون و
وروره خوشحال د اکوړي څوک و
افرين پوی يې تور يالې پښتون و
پښتونه ځوانه گوره پر نه شې ته
د زمري زويه چې کيدې نه شې ته

ځان ته دنيا چې کوم چرانه نه کړي
دا بې همته به پښتون څنگه وي
خپله لېلې چې له سره گرانه نه کړي
داسې عاشق رښتيا مجنون څنگه وي
چې د غليم خونه پرې ورانه نه کړي
اثر د هسې ځيگر خون څنگه وي

چې صدقه خپل زر له ځانه نه کړي
دغه قارون د بل قارون څنگه وي

پښتونه ځوانه پي د مور يادوه
آغېرتي شوده خو تا څښکلي دي
انجام يې څه شو هغه نور يادوه
کوم چې اوده له دې دنيا تللي دي
ته د نيکانو هغه شور يادوه
چې له دنيا په شور د چا تللي دي
چا کره اباده غېر اباده دنيا
خو هائې افسوس چې نن د چا ده دنيا
زه چې شم ځوان نو ابياري به دې کړم
د پښتون خاورې دا لوظونه کوم
کوشش بيا بيا د ابادۍ به دې کړم
لوظ کوم خو قسمونه کوم

د حيا دارو په حيا مې قسم
د وفادارو په وفا مې قسم
د عاشقانو په ژړا مې قسم

د حسينانو په ادا مې قسم
 د چگو غرونو په هوا مې قسم
 او د شنو ونو په نخا مې قسم
 د سرو گلونو په گډا مې قسم
 د بلبلانو په غوغا مې قسم
 د خوشحالو په شنه خدا مې قسم
 او په موسم د پرېغل خوا مې قسم
 په انتظار د چا د چا مې قسم
 او د بيلتون په ورځ رڼا مې قسم
 په کار نامو د پېوندا مې قسم
 په سياست د شهزادا مې قسم
 په دغه خپل بېگه سبا مې قسم
 د ازادۍ په ابتدا مې قسم

په بې وسلې کړې غزا مې قسم
 او د ايمان په ولولا مې قسم

چې لا تر اوسه امريايان پکښې شته
 چې لا تر اوسه مومنان پکښې شته

چې لا تر اوسه مېړنيان پکښې شته
 چې لا تر اوسه تور زنان پکښې شته
 دا په مونږ ګرانه لکه ځان خاوره
 زموږ د خپل پښتونستان خاوره

په دا قسم که دروغ ژن ومه زه
 پښتونه ځوانه بيا به وژن ومه زه
 که په ریا سره غمجن ومه زه
 بيا به په خوځو خصلت پمن ومه زه
 اوس يم حېران کومه قيصه اوليکم
 زه ستا صفت که مرثيه اوليکم

«««««»»»»»

يادگېر نه دا نظم ما په کال 1964م کښې ليکله ؤ. چې زه د اتم جماعت
 طالب علم ووم. دغه څه خاص معياري نظم خونه د ځو زه يې بغير د
 څه اصلاح او کمي بېشي نقل کوم. په دې خيال چې لوستونکو ته هم د
 اتم ټولگي ډېر هلک شاعر اندازه اوشي. او ماته هم د خپلې ډېرې لرې
 ماضي څه يادگېر نه اوشي.

قطعات

سوے زڙگے يي چي لوڳے کوي
هغه مين تل اسويلے کوي
وخته ناتوانه بوڊا گان خه کوي
تاسره منډه به ځلمه کوي

پوم د ژوند نه په بېگانه په سبا شوم
ان تردې چې کم وبېش اوس د اويا شوم
د ځوانۍ ارمان سلگۍ وهي په زړه کښې
د ځوانۍ ارمان کومه چې بودا شوم

مخ نمبر

««««»»»»

بيلاوي سره دوه ورونه په بېگيا په سبا کښې
عجيبه غونډې منظر دے په نقشه د پښتونخوا کښې
د پوال هسک دے ترې دیدن ته د غړۍ هسکول گران دي
په ارمان به یو بل گورو د سپورمي ښکلې رڼا کښې

« « « » » » » » »

ته پرونی قیصه هم مه ماته کوه
خو څار دې شم وعده هم مه ماته
دې تاپه یوه مسکاماتیږي گلله
بنکلیه زما توبه هم مه ماته

««««»»»»

د سياست د پېچ و تاو په مينځ کښي
 خبره ورځ په ورځ جنجال ته درومي
 د جمهوريت د ناوې تره خفه دے
 د اقتدار ډولۍ بنگال ته درومي

جمرو د کال 1970م

«««««»»»»»

هره ورځ دې چې په نوي رنگ کښي وينم
 ستا د حسن ورځ په ورځ موسم بدليري
 گل چې کومه جامه واغوندي خو گل وي
 خوند کوي چې هر سحر شبنم بدليري

جمرو د کال 1970م

«««««»»»»»

چې تا ووينم اشنا نو سوچ مې يوسي
 خومره ښکلي دې د سترگو دا باڼه دي
 ته خويي زما په زړه کښي خوتۀ وايه
 ښکليه ياره چې دې تا په زړه کښي څه دي

جمرو د کال 1970م

«««««»»»»»

سترگي هر خوا اړوم د چا په تمه
 د زخمي زړگي زمانه درمان ورک دے
 خو ارمان دے چا ته پته نشته خدايه
 چي زمانه خومره ښکلے جانان ورک دے

«««««»»»»»

اشنا دا څه عجب سرے يمه زه
 شومه جوت په عاشقانو کښي زه
 بيمار دې زه يمه خو تا غواړم
 د هسپتال په بيمارانو کښي زه

نوبار کال 1973م

«««««»»»»»

ليډرانو ته

مونږ ته لالچ د دولت مه راکوئ
 زمونږ دا خپله غريبې ښه ده
 خو مونږ له کاره په جلسو مه باسئ
 زمونږ دا خپله مزدوري ښه ده

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

د سړي خو ،هو، او ،نا، وي د سړي
 هم بېگا هم يې سبا وي د سړي
 تش په ږيره په برېتونو هم کار نه شي
 چې خويونه زنانه وي د سړي
 وانه 1969م

«««««»»»»»

يو تربور مې په ،تورماندي، دا خبره وکړه
 کور کښې د مړه وې خو چې دومره لرې تللي نه وې
 ما ورته اووې چې لا اوس هم ډېر راغلي نه يو
 وې يې چې کور دې مرگي ښکې چې ښاغلي نه وې
 ستمبر کال 2004م

«««««»»»»»

ځکه نه کسي زما د سترگو کسي
 چې پانده شو د هر چا د سترگو کسي
 زما کسي دې نه کسي د چا کسي
 که مې کسي د اشنا د سترگو کسي

مېل اسکول کړمه کال 1964م جماعت هشتم

«««««»»»»»

چې دې په زړه باندې داغونه راكړل
 بيا دې رتلي خوا بونه راكړل
 غلې سرې يم په خله نه وایمه
 گنې تاخو مره تكليفونه راكړل

مېل اسكول كړمه كال 1964م جماعت هشتم

«««««»»»»»

عشق مې رښتونې د دې دعوی کومه
 كه سربدل ديؤ ديدار غواړي
 خو دا قيصه خوراته گرانه شوه اوس
 چې د خان لور ده مو تر كار غواړي

مېل اسكول كړمه كال 1964م جماعت هشتم

«««««»»»»»

چې پښتو د كليوالو په شان نه كړې
 بيا پښتون چې ځان ته اونه وائي گوره
 د ترلي مې د كمخو سره سم نه دي
 ستا دا ښكته لېدلي بربت تر بوره

مېل اسكول كړمه كال 1964م جماعت هشتم

«««««»»»»»

اشنا چې نه مني زما خبرې
 بنه ده نو خوښي مي دي ستا خبرې
 خدايېگو اشنا چې څه خبره خوه
 چا درته کړي دي نن بيا خبرې

«««««»»»»»

هيڅ يې هم قدر د جمهور نه کوي
 مستر بهتو د کړسۍ وېش غواړي
 د جمهوري گټې اميد يې نشته
 ځکه مجيب اوس بنگله دېش غواړي

«««««»»»»»

سياست په عاشقي کښي هم شروع شو
 مساوي تقسيم د ښکليو هم پکار دے
 څوک ساره ساره اهو نه کوي بيا هم؛
 يو نيم کس د ټولو ښکليو جاگير دار شي

«««««»»»»»

گرځي مي تل ٲه زړه كنبي څه غواړي
هن اشنا در واخله زړه كه زړه غواړي
دا به له ما هېڅكله ٲوره نه شي
ته تنكي زلمي ٲه وينو سره غواړي

«««««»»»»»

ٲلار ته دې وايه چي انكار اونكړي
ٲښتون زلمي يمه زه مري كوم
خوزه هغه ٲښتون هم نه يمه چي؛
ٲه سرو منگلو ٲه تا ٲري كوم

«««««»»»»»

چي ٲښتونخوا ٲه وينو رنگ شوه ما څه ونه ليكل
كوڅه كوڅه كنبي مېله رنگ شوه ما څه ونه ليكل
ما وي دځان سره به ٲوله ٲښتونخوا ژړوم
خو دقلم څوكه مي زنگ شوه ما څه اوننه ليكل

«««««»»»»»

ز مونږ خبره به وي بله بله
 خوتري دنيا جوړوي بله بله
 زما يوه بس ده هغه نور دي اشنا
 چي هره ورځ خوښوي بله بله

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

ما ورته وېل چي ښه د کار خلق دي
 د ښه کردار د ښه گفتار خلق دي
 جانان مې رو غوندي په غوږ کښي اووي
 دا شاعران هم ښه وزگار خلق دي،،

«««««»»»»»

مدام د ننگ او د غېرت خبري
 او د خپل ملک او د ملت خبري
 خلق دي خپر د هرڅه هرڅه وائي
 مونږ به کوو د محبت خبري

«««««»»»»»

حد را کوه راته حدونه مه ږده
 ډېر ښه مې پېژني شرطونه مه ږده
 په ظلم مه گوره همت د پښتون
 په دا کوه کن د پاسه غرونه مه ږده

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

ښکلیه سبا به خداي زده کله راځي
 لېونې زړه خو مې لاسن ژاري
 د مرگ په غم نه ده ژړا د مهجور
 خو په بې ياره زنکدن ژاري

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

ما وې تناکې به مې اووینې د پښو دلبره
 ابلې پښې ستا د کور په خوا کښې گرځېدلې يم
 د خټو جوړ کورونه وړان د چا د لاسه دي پروت
 په ښکته پښه پښتونخوا کښې گرځېدلې يم

«««««»»»»»

د غېرت په سر بازي کښي چي شي وروستو
 شرموي چي د قام غري په شرمونو
 د ترلې مې حيا دارې کمځۍ ښي دي
 که تر بور مې خو نازيري په برېتونو

واڼه کال 1969م

«««««»»»»»

د دنيا په هريؤ ښکلي څيز مين يم
 زه په حسن مين يم په خلقونۀ
 هر څښتن د تورو سترگو زما يار دے
 زه په واړو مين يم په يوۀ

«««««»»»»»

ترينه اوري که تروې ترڅي خبرې
 خو حق تل خوري د باطل سره ډغري

تاريخ وياړي د روښان په ملنگانو
 که لښکري د اکبر وي زور اوړي

«««««»»»»»

ا د وطن غريبه پېژني څه؟
سترگي سره دي د محنت ټيټي دي
دا چې دي ډکي ستاله وينو زو
غريبه ستا دښمني دا خپه دي

«««««»»»»»

څوک غمجن دي چې بېگاله به زه څه خورم
د چانه خوښېږي دا چې به څه څه خورم

څوک حېران د خوراکونو انتخاب ته
څوک خفا چې به ډوډۍ او که وابنه خورم

جمرو د کال 1970م

«««««»»»»»

بس کښې چې مړ شي پنجابې نو ورکړې لس لکه ته
ځکه چې دا د پنجابې او پنجابې هم قيمتي د
چې پرې زاړه کوټه راپرېوځي او پښتون مړ شي
نو پنځه لکه دي ډېرې پښتون کم قيمتي د

«««««»»»»»

له کور چې اووځي پښتنه بې پردې
جامې يې هم وي داسې سپکې غوندي

چاته به ښکلې لکه حوره ښکاري
خو ماته ښکاري د شيشکې* غوندي

*شيشکه مسيد و کښې نخرې ته وائي-

«««««»»»»»

سړي ټول په نوم سړي دي خو ښاغلي دي ټول چرته
دا ازلې برخه رسي يـؤ نيم بختورت ته

لرېښتون که سترگې پټې کړې چې خپر د زه خو بچ يم
د بمونود مور بوټي به را رسيري پېښورت ته

«««««»»»»»

هائيكو

کشلي ځووني زيره پگري دې په سر
داسې کشيږي لکه وليږدي چې
په دواکي جينگ د مني زيږي گېلې

«««««»»»»»

زه تا په خوب کښي ته ما خوب کښي وينې
چې زه ځان خوب کښي ته ځان خوب کښي وينې
راشه بدل کړو چې خوبونه سره

«««««»»»»»

دا بير سر څيري گرېوان يې ولې؟
ما وې چې دا لېونې ستا مينې کړم
اشنا مې وېل چې دهشت گرد لیده شي

«««««»»»»»

اشنا چي زه او ته يو ځای شو سره
نو خيال کوه چي بد باطنه رقيب
پام کوه سرجيکل سترايېک اونۀ کړي

«««««»»»»»

ما ورته وئيل چي دومره بکله يې ته
چي ستا په شان به په جهان کښي نه وي
اشنا مې وېل چي چاپلوسي مۀ کوه

«««««»»»»»

ختم شد

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library